

velesnik

Letnik XIV.

Celovec, petek, 10. januar 1969

Štev. 1 (1385)

V novem letu vsi na delo!

SVET NA ZAČETKU NOVEGA LETA:

Človeštvo hoče živeti v miru

Živimo v nemirnem času. To ne velja le v pogledu na silni razvoj v znanosti in tehniki, ko dejansko segamo po zvezdah in luni; to velja predvsem tudi za politična dogajanja v svetu. Tako smo bili v minulemu letu priče nerazumljivih metod sile, za katere smo mislili, da so končno nehale biti sredstvo za reševanje problemov vsaj v naprednem, socialističnem taboru. V Vietnamu še vedno divja vojna vibira in umirajo nedolžni ljudje, ker ena stran misli, da mora „ščititi“ demokracijo pred dejansko voljo svobodoljubnega ljudstva. Na Srednjem vzhodu vlada napetost, ki vsak čas lahko vzplamti v nove krvave boje. V Biafri umira ljudstvo od gladi, ko obračunavajo med seboj vidne in nevidne domače in tuje sile...

Ob teh pojavih smo tembolj zainteresirani na mirnem sožitju med narodoma v naši deželi, pa tudi med sosednimi narodi tu in onstran meje. Z zadovoljstvom lahko ugotovljamo, da sta Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in z njo večina koroških Slovencev tudi v minulemu letu spet dokazali, da so jim zblizanje in sožitje med narodi, aktivno vključevanje v družbeno dogajanje ter sodelovanje z demokratičnimi silami v državi resna zadeva in pravi odraz njihovega spoznanja in odkritosrčnega bolenja.

Po drugi strani tudi priznamo, da sta proti nevarni mobilizaciji nemških šovinističnih sil, ki so zlonamerne izkoristile enostranske, nekoordinirane zahteve ob začetku minulega leta, tudi pri večini sodržavljanov nemškega jezika zmagali razsodnost in strpnost, ki se zavedata, da je v podobnem svetu le v mirnem sožitju mogoče reševati tudi manjšinska vprašanja.

Toda zgolj to še ne zadostuje. Koroški Slovenci upravičeno pričakujejo končno tudi dejansko rešitev še odprtih vprašanj. Mislim, da jih ni treba naštevati, ker so poznana. Kljub temu smatram za potrebno, da posebej opozorim na odprto vprašanje pristojnosti manjšinskega šolskega oddelka, na vprašanje posebnega kulturnega referenta za slovensko manjšino in s tem v zvezi tudi stalne izmenjave za slovenske kulturne in gospodarske potrebe ter ne nazadnje ponovno na vprašanje lastnega položaja za slovensko srednjo šolo in še na vprašanje javne državne ali deželne kmetijske strokovne šole za fante.

To so vprašanja, o katerih navadno nihče ne govori, ker so taka, da jih nihče ne more rešiti brez posebnih težav — ker pri njih gre za zgolj kulturne težnje manjšine, ki večinskega naroda neposredno ne zadevajo. Zato molke o teh tudi tehtnih vprašanjih nikakor ni razumljivo, v kolikor nima namena zakriti neresnosti ponovno danih obljub o učinkoviti podpori kulturnih in gospodarskih težnjah koroških Slovencev.

Pri teh zahtevah se niti ne sklicujemo na določila državne pogodbe, karveč mislimo, da bi njihova rešitev pomenila vsaj po petnajstih letih resničiteve sklepa koroškega deželnega zbora z dne 28. septembra 1920, ki, da „hoče za vse čase varovati slovenskim sodržavljanom njihovo jezikovno in narodnostno posebnost ter njihovemu duhovnemu in gospodarskemu razcvetu posvetiti enako skrb kakor za nemške prebivalce v deželi“. To željo izražamo v pogledu na jubilejno leto 1970, za katero bo potekale priprave že vse letošnje to.

Razmere nas silijo, da gledamo na razvoj dogajanj stvarno, brez sentimentalnosti. To ne velja le napram žavi in vladi, pač pa tudi napram nam sebi.

Naša politika vedno spet trpi na tem, da si nikdar nismo na jasnem o

Ob prehodu iz starega v novo leto so vodilni državniki naslovili na svoje narode tradicionalne novoletne poslanice, v katerih so — kakor običajno ob taki priložnosti — opozorili na najvažnejše probleme doma in v svetu. Tokrat je v teh poslanicah morda še bolj kot sicer prevladovala želja človeštva po življenju v miru, svobodi in pravičnosti. To je tudi razumljivo, saj je mednarodni položaj trenutno vse prej kot razveseljuj ter bo — to so izrecno poudarili mnogi državniki — v novem letu treba velikih in vztrajnih naporov, če se hočejo narodi zavarovati pred nevarnostjo novega oboroženega spopada.

Da velik del odgovornosti za sedanje razmere v svetu nosijo velike sile, je bilo ob tej priložnosti izraženo na več straneh. Tako je na primer avstrijski zvezni predsednik Franz Jonas zelo nedvoumno na-

glasil, da je zlasti nenehna oboroževalna tekma velesil vzrok, da še ni uspelo doseči napredka pri odstranjevanju nevarnih žarišč v svetu, ki ogrožajo mednarodni mir. „Oboroževalno tekmovalstvo velesil se žal nenehno nadaljuje, z velikanskim naraščanjem oboroženih sil teh držav pa se očitno zmanjšuje njihova sposobnost, da bi za pereče probleme svetovne politike lahko dosegli zadovoljive politične, to je miroljubne rešitve.“

Tudi jugoslovanski predsednik Josip Broz Tito je kritiziral današnjo prakso, da urejajo sporne probleme z uporabo sile in z raznimi oblikami pritiska, najpogosteje na račun majhnih in srednjih dežel. Poudaril je, da bo Jugoslavija tudi v bodoče vodila politiko sodelovanja z vsemi, ki to želijo, na enakopravni podlagi, ob obojestranskem spoštovanju in nevmišljanju v notranje zadeve. „Drugačna naša politika niti ne more biti, ker smo trdno prepričani, da za svet ni druge alternative kot enakopravno sodelovanje, s katerim je predvsem mišljeno spoštovanje neodvisnosti in suverenosti vsake dežele in pravica slehernega naroda, da sam, brez kakšnega vmešavanja od zunaj, izbere svojo pot notranjega razvoja. V nasprotnem primeru se zaostrojuje mednarodni odnosi in prihaja v nevarnost svetovni mir, kar je že pokazala izkušnja v preteklosti.“

Posamezni državniki so izrazili prepričanje, da bo v novem letu treba posvetiti vso pozornost raznim perečim vprašanjem, kajti spričo današnjega položaja v svetu je potrebna budnost in solidarnost narodov, ki se zavzemajo za napredek in mir. Tudi papež Pavel VI. je naglasil, da mir, zasnovan na negotovih premirjih, na ravnotežju sil, na blokkih in zvezah ali na strahu pred posledicami vojne, ni popoln, ker mu manjkajo najvišji ideali, kajti „korenine miru so v priznavanju pravic človeka“.

Novoletni sprejem pri deželnem glavarju

Koroški deželni glavar Hans Sima je v sredo zvečer priredil v veliki dvorani celovškega Doma glasbe tradicionalni novoletni sprejem, ki so se ga udeležili številni predstavniki političnega, javnega, gospodarskega in kulturnega življenja Koroške.

V svojem govoru je deželni glavar posebej naglasil, da bo deželno politiko tudi v bodoče preveval duh strpnosti in sodelovanja, kajti za uspešen razvoj je potrebna enotnost vseh deželanov, vseh gospodarskih krogov, obeh narodnostnih skupin ter vseh ljudi različnega političnega gledanja in verskega prepričanja.

mejah svoje politike. Ali ni tako, da se v programih in akcijah čestokrat raje izživljamo v spominih na zgodovinske dogodke pred tisoč in polstoletjem, ali pa se zasanjamo v utopije bodočnosti, ne vidimo pa dejanske današnje stvarnosti, ki nikakor ni rožnata? Ali ne iščemo čestokrat raje dialog z visokimi intelektualnimi krogi izven, pri tem pa pozabljamo na najbolj potreben dialog med seboj in z našim človekom? Ali ni tako, da se mnogi navdušujejo nad „širino“ pokoncilske cerkve, pri tem pa molče gledamo, kako nam ista cerkev dan za dnem jemlje jezik iz šole in bogoslužja ter utesnjuje naše soodločanje v njeni upravi? Ali ni tako, da se budujemo nad brez dvoma neidealnim šolskim zakonom, pri tem pa se ne poslužujemo niti tistih pravic, ki nam jih daje? Ali ni tako, da ob tehnizirani družbi nimamo več časa za knjigo in nadaljnje izobraževanje; da ob radiu in televiziji nimamo več časa za lastno kulturno ustvarjanje in delovanje; da ob gramofonu in raznih „boksih“ ni več živnega zanimanja za našo pesem? Ali ni tako, da še vedno raje vodimo visoko diplomatsko politiko in priča-

kujemo rešitev od zgoraj, pri tem pa zanemarjamo lastno, podrobno delo na vseh področjih našega narodnega življenja?

In vendar je to naša glavna in prvenstvena naloga. Pogledati moramo naši današnji stvarnosti v oči, ne pa bežati pred njo; konfrontirati se moramo z vsemi bistvenimi vprašanji in pojavi današnjega časa in naše narodnostne skupnosti!

Taka konfrontacija pa zahteva od nas več kot sklicevanje na mednarodne obveznosti, zahteva od nas strnjene enotne vrste starih in mladih ne glede na različne politične in svetovnonazorne poglede, zahteva od nas vse točno poznanje vseh problemov našega ljudstva in brezhrebno organizacijo našega terena.

Za uresničitev vseh teh nalog je Zveza slovenskih organizacij na svojem obnem zboru začrtala jasne smernice, ki terjajo sedaj njihovo oblikovanje v delu. To delo kliče nas vse. Zato hočemo in moramo v novem letu na delo vsi, prav vsi brez razlike! Kajti stanje je resno in čas hiti.

Dr. Franci Zwitter
predsednik Upravnega odbora ZSO

Vsi prisrčno vabljeni na tradicionalni

18. Slovenski ples

ki bo v soboto 18. januarja 1969 s pričetkom ob 8. uri zvečer v prostorih Delavske zbornice v Celovcu.

Sodelovali bodo: ● Plesni orkester iz Ljubljane pod vodstvom Franca Puharja; poje Sonja Gaberček
● Instrumentalni kvintet „Veseli trgovci“ iz Kranja
● Baletni ansambel ljubljanske Opere

Vstopnice po 25 šilingov v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih in v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu ter pri večerni blagajni.

Slovenska prosvetna zveza

„Manjšine zblizujejo narode“

Pred novim letom so se v Ljubljani sestali na tradicionalnem novoletnem srečanju župani štirih sosednjih občin — Ljubljane, Nove Gorice, Gorice in Celovca in si zaželeli osebno srečo ter srečo, zdravje in napredek svojim občanom. Predstavniki štirih občin so ob tej priložnosti naglasili prijateljske odnose, ki se čedalje uspešneje razvijajo.

Posebej je bila poudarjena pri tem tudi vloga narodnih manjšin. Tako je predsednik mestnega sveta Ljubljane inž. Miha Košak naglasil: „Narodne manjšine na tej ali na drugi strani meje, ki so bile v preteklosti sporno vprašanje, so danes prav po zaslugi obojestranskega razumevanja postale dejavniki, ki naše narode in državljane zblizujejo in spodbujajo k še nadaljnjemu prijateljskemu sodelovanju.“ Predsednik občinske skupščine Nova Gorica Milan Vižentin pa je v tej zvezi opozoril: „Seveda ne bi bilo prav, če bi zanikali, da bo potrebno v prihodnje storiti še marsikaj, za kar pa sta nujni še večja mednarodna širina in strpnost ter še bolj stvarno sporazumevanje sodobnih tokov. Iz te miselnosti se luči tudi vprašanje slovenske manjšine v sosednjih deželah, ki je sicer deležna že večje pozornosti, vendar še ne uživa tistih pravic, ki bi si jih želeli.“

Prav tako pa sta o manjšinskem problemu spregovorila tudi koroški deželni glavar Sima in predsednik izvršnega sveta Slovenije Kavčič, ko sta ob novem letu podala izjavi za ljubljansko televizijo.

Deželni glavar Sima je dejal, da je bilo lani pri stikih med predstavniki Koroške in Slovenije tudi več govora o manjšinski problematiki ter ugotovil, da je preostalo le malo odprtih vprašanj. „Po mojem mnenju je šolski problem dobro rešen,“ je med drugim izjavil deželni glavar, „čeprav na obeh straneh še vedno prihaja do novih želja. Vendar pa mislim, da moramo manjšini dati to, kar ji koristi in kar hkrati ne škoduje večini. S tega stališča ocenjujem tudi vprašanje uradnega jezika.“

Predsednik izvršnega sveta Kav-

čič pa je glede manjšinske problematike izjavil: „Mislim, da odprte meje že same po sebi krepijo položaj narodne manjšine in ustvarjajo razumevanje in vzdušje, v katerem se da marsikaj reševati. Kot je znano, je bilo v preteklem letu tudi nekaj formalno pravnih statutar-nih korakov v smislu izboljšanja položaja naše manjšine. Nekateri so že realizirani, za druge pa upamo, da se bodo realizirali v tem letu ali v bližnjem prihodnjem obdobju. Sicer pa je nastalo potrebno ozračje za direkten dialog v odnosih med matičnimi narodi in slovensko manjšino, ozračje, v katerem je mogoče reševati vsa ostala vprašanja.“

Johnsonova oporoka

V teh dneh zaključuje ameriški predsednik Johnson še zadnje izjave, ki jih bo podal pred izročitvijo oblasti novemu predsedniku Nixonu. Le še deset dni namreč traja njegova predsedniška doba, kajti 20. januarja bo izvedena zamenjava v Beli hiši.

Kaj bo predsednik Johnson podrobno izjavil v svoji poslanici narodu, v svoji proračunski izjavi in v poročilu o gospodarskem stanju, seveda še ni znano. Vendar v političnih krogih splošno govorijo o „Johnsonovi oporoki“, v kateri pa dosedanja predsednik nikakor ne bo mogel mimo dejstva, da izroča svojemu nasledniku vrsto težkih bremen.

V kratkim besedah niti ni mogoče navesti vseh perečih vprašanj, katerim bo moralo novo ameriško vodstvo v bodoče posvetiti svojo pozornost. Med glavne „hipoteke“ pa nedvomno sodijo: vietnamska vojna, kriza na Srednjem vzhodu, rasni problem ter odnosi med Ameriko in Sovjetsko zvezo ali v širšem smislu med Vzhodom in Zahodom.

Drži, da je predsednik Johnson ravno tem vprašanjem posvečal veliko pozornost in se zavzemal za njih reševanje. Prav tako pa je in ostane tudi dejstvo, da mu rešitve niso uspeli in jih bo moral skušati iskati njegove naslednik, o katerem pa danes seveda še nihče ne ve, v kolikšni meri bo imel bolj posrečeno roko.

Svetovni problemi

na pragu novega leta

Za položaj v svetu ob začetku novega leta je značilnih seveda več različnih problemov, izmed katerih pa si hočemo tukaj nekoliko bližje ogledati le tri — to so Vietnam, Srednji vzhod in monetarna kriza.

VIETNAM

V minulem letu je prišlo v zvezi z vietnamskim problemom do vrste važnih ukrepov, ki so znova opravičili vero v končno zmago razsodnosti. Kmalu po začetku velike ofenzive južnovietnamske osvobodilne fronte je ameriški predsednik ukazal takojšnjo ustavitev bombardiranja krajev severno od 19. vzporednika in izrazil pripravljenost Amerike, da se pogaja o miru. Takoj nato je tudi severnovietnamska vlada pristala na pogovore o brezpogojni ustavitvi bombardiranja in vseh drugih vojaških akcij proti Severnemu Vietnamu, da bi se potem lahko začela prava pogajanja. Dober mesec pozneje so se v Parizu res začeli ameriško-severnovietnamski pogovori in ob koncu leta so bile v polnem teku priprave za pogajanja, pri katerih naj bi poleg Amerike in Severnega Vietnama sodelovali še predstavniki južnovietnamske vlade in južnovietnamske osvobodilne fronte.

Trenutno stanje: Kriza v Vietnamu je že dosegla vrh in krivulja se je v pravkar minulem letu začela spuščati. Nenapovedana vojna med Ameriko in Severnim Vietnamom se je neformalno končala. S pariškimi pogovori so se odprle otipljive možnosti za politični rešitev. Od začetka pariških srečanj dalje se v Južnem Vietnamu odvijajo politični boj za vpliv nad množicami, čeprav ima ta boj za sedaj še pretežno vojaški značaj. Američani bi se radi čim bolj neopazno otresli vietnamskega bremena; Saigon bi hotel čim dalje izkoriščati njihovo prisotnost, da bi kolikor se le da oslabil politični pa tudi vojaški vpliv FNO (južnovietnamska osvobodilna fronta — op. ured.); cilj FNO pa je do kraja onemogočiti saigonsko vladu in izsiliti široko demokratično koalicijo, ki bi se z Ameriko začela pogajati o umiku ameriških vojakov.

Perspektive: Ameriška vlada lahko bolj odločno pritiska na Saigon in pospeši pogajanja v Parizu; ameriška vlada lahko uresniči grožnjo in ponovno bombardira Severni Vietnam, če bi FNO prešla v novo ofenzivo; v FNO lahko prevlada radikalno krilo, ki se strinja s Pekingom glede „popolne vojaške zmage“ in torpedira pogajanja v Parizu; v Saigonu lahko pride do udara pristašev vojne, ki prav tako lahko postavijo Ameriko pred izvršeno dejstvo in vsaj za dalj časa zavrejo pogajanja; pogajanja v Parizu ali kje drugje se lahko zavlečejo v naslednje leto, kot je bil to primer na Koreji.

SREDNJI VZHOD

Položaj na Srednjem vzhodu je bil v minulem letu v znamenju pogostih „povračalnih akcij“, kakor tako na izraelski kot tudi na arabski strani imenujejo manjše spopade čez sedanj „mejo“ oziroma partizanske in podobne akcije na ozemlju nasprotnika. Tik pred koncem leta je Izrael zagrešil spet neodgovoren napad, tokrat na Libanon, medtem ko je bila pred meseci žrtev takega napada Jordanija. Spričo tega tudi posredovanja Združenih narodov niso rodila uspeha in je Srednji vzhod slej ko prej eno izmed glavnih žarišč, ki se lahko vsake trenutke razširijo v novo vojno.

Trenutno stanje: Leto 1968 ni vneslo v položaj na Srednjem vzhodu nobenih radikalnih sprememb; vendar kriza ni mirovala. Izrael in neposredno prizadete arabske države so še naprej taktizirale, pri čemer so Arabci pokazali nekoliko več pripravljenosti k popuščanju kot Izraelci, vendar ne eni ne drugi ne dovolj, da bi omogočili uspeh posredovalcu OZN Jarlingu. Ta je opozoril, da bo treba poiskati kaj učinkovitejšega. Zahodna javnost je začela v zadnjem letu z večjim razumevanjem obravnavati tudi arabske argumente. Zamenjava predsednika v Ameriki obeta bolj uravnoteženo ameriško politiko na tem področju.

Perspektive: Stanje lahko ostane nespremenjeno, če Nixonova vlada pokaže sicer več razumevanja za arabsko stališče, vendar ne toliko, da bi bila pripravljena prisiliti Izrael k umiku. Prav tako je možno, da pride med Ameriko in Sovjetsko zvezo do sporazuma o rešitvi, ki bi obsegala umik izraelskih čet z vseh zasedenih arabskih ozemelj razen iz starega dela Jeruzalema, kjer bi tako imenovana sveta mesta dobila mednarodni status; v tem primeru bi arabske države morale priznati Izrael. Ni pa tudi izključeno, da bi prišlo do nadaljnjega zaostrovanja odnosov in celo do nove vojne med Izraelom in arabskimi državami.

MONETARNA KRIZA

Kakor eno leto prej britanski funt, tako se je lani znašel v nevarnosti najprej ameriški dolar in potem zlasti francoski frank. Vodilne industrijske države so sprejele razne ukrepe, da bi valutni sistem obvarovale pred popolnim polumom. Francoski predsednik de Gaulle je tu-

Začelo se je leto novih obremenitev

Ko je parlament na Dunaju prejšnji mesec razpravljal o državnem proračunu za leto 1969, je bilo iz ust ÖVP-jevskih poslancev zelo pogosto slišati besede samohvale. Govorila je bilo o „stabilnosti“ šilinga (ki je baže najbolj „trda valuta“ sveta!), o najbolj socialni politiki, o polni zaposlitvi in sploh o vsestranski blaginji, kot je avstrijsko ljudstvo še nikdar ni doseglo.

Vse to in še marsikaj drugega so zagotavljali ÖVP-jevski poslanci in člani vlade tako rekoč na pragu leta, ki pa bo v resnici leto novih obremenitev. Letos bodo namreč začeli veljati nadaljnji ukrepi, ki jih je ÖVP-jevska vlada sprejela za tako imenovano „ozdravitev“ državnega gospodarstva.

Treba je pogledati samo vprašanje pokojnin in rent. S 1. januarjem 1969 so bile pokojnine in rente povišane za 7,1 odstotka. Povišanje sicer ne znaša zahtevanih 10,3 odstotka, vendar tudi teh sedem odstotkov ne bi bilo slabo — če to povišanje ne bi bilo le navidezno. Upoštevati je namreč treba, in to je zveza avstrijskih rentnikov in upokojencev tudi zelo odločno ugotovila, da bodo pokojnine s sedanjim povišanjem dosegle šele gospodarsko raven leta 1967. To pomeni, da pri zvišanih pokojninah niti niso upoštevane številne podražitve leta 1968, da niti ne govorimo o obremenitvah, ki jim bodo kakor vsi drugi avstrijski državljani še posebno tudi rentniki in upokojenci izpostavljeni v letošnjem letu.

Da „blaginja“ avstrijskega ljudstva ne bi dosegla še višje raven, so namreč v izdatni meri poskrbeli tako zvezna vlada in parlament kakor tudi posamezne deželne vlade in deželni zbori ter številne občinske uprave. V deželnem in občinskem merilu so bili znatno povišani razni prispevki in davki, ponekod pa so bile uvedene tudi še nove dajatve. Prav tako je bilo poskrbljeno tudi v državnem merilu, kjer bodo 10-odstotnemu zvišanju meznega in dohodninskega davka sledile razne podražitve.

Če je zveza avstrijskih rentnikov in upokojencev že za lansko leto ugotovila, da so

dodatne obremenitve znižale življenjsko raven starih ljudi, potem taka ugotovitev kljub sedanjemu navidezemu zvišanju pokojnin tudi za novo leto nikakor ne bo pretirana. Predvsem pa ta ugotovitev ne bo veljala samo za upokojence in rentnike, marveč tudi za veliko večino delavcev in njihovih družin, ki jim bodo z zvišanjem raznih tarif in davkov ter s številnimi podražitvami naložena nova bremena, ne da bi bili hkrati v zadovoljivi meri soudeleženi tudi na dejansko doseženi večji proizvodnji in višji produktivnosti. Pri razdeljevanju dobičkov in bremen je bila ÖVP že vedno zelo enostranska — in taka je pač tudi politika sedanje vlade.

Milijarde gredo v zrak

V Italiji so po zadnjih podatkih v enem samem letu prodali 66.656.778.479 cigaret v skupni vrednosti 745.870.164.058 lir. Temu je treba dodati še okoli 290.000 kg njuhalnega tobaka v vrednosti 537.563.084 lir, 3,5 milijona kg tobaka za pipo v vrednosti 18 milijard lir, 1 milijon kg cigar v vrednosti 8,8 milijona lir ter 134.891 kg malih smotk v vrednosti 1,8 milijona lir. To pomeni, da je celotna prodaja tobaka in tobakčnih izdelkov v enem letu dosegla 81.730.917.244 kg v vrednosti 775.012.509.223 lir (okroglo 30 milijard šil.)!

Razvoj jugoslovanskega turizma

Jugoslovansko turistično gospodarstvo si je v srednjeročnem programu razvoja do leta 1970 zastavilo cilj, da poveča devizni dotok na 400 milijonov dolarjev. S tem bi postalo turistično gospodarstvo ena vodilnih „izvoznih“ dejavnosti v državi. Za lažje razumevanje in ocenjevanje zastavljene naloge pa je seveda potrebno, da si nekoliko podrobneje ogledamo dosednji razvoj turizma v Jugoslaviji.

Najprej je treba ugotoviti, da se je v povojnem razdobju začel jugoslovanski turizem hitreje razvijati šele nekako po letu 1948, ko je Jugoslavijo obiskalo 61.500 inozemskih turistov in so zabeležili skupno 417.907 nočitev tujih gostov. Domačih turistov je bilo v omenjenem letu 1.616.756, število njihovih nočitev pa je znašalo 8.993.638. Devizni dohodek

od turizma je v letu 1948 dosegel vsega 1,9 milijona dolarjev, medtem ko so tuji turisti dnevno porabili okrog 4,6 dolarja pri povprečni dobi bivanja 7 dni.

Za primerjavo navajamo, da je lanski devizni dotok od turizma, ne všteti prometne storitve, po oceni znašal nad 185 milijonov dolarjev, dnevna poraba tujih gostov pa se je zvišala na okrog 12 dolarjev, vendar se je v primerjavi z letom 1948 zmanjšala povprečna doba bivanja inozemskih turistov.

Dejanska prelomnica v zvezi s hitrejšo rastjo turističnega prometa in izkoriščanjem naravnih in drugih pogojev za krepitev turističnega prometa in izkoriščanja naravnih in drugih pogojev za krepitev turističnega gospodarstva je pravzaprav šele leto 1962. Tedaj se je število nočitev inozemskih turistov v primerjavi z letom 1958 več kot podvojilo: v letu 1962 so v Jugoslaviji zabeležili 598.845 inozemskih gostov s 5.270.135 nočitvami.

Že leta 1957 je bil v državnem merilu prekorajen predvojni obseg turističnega prometa, ko so v jugoslovanskih turističnih središčih in turističnih krajih zabeležili 1.966.354 nočitev tujih gostov, medtem ko je predvojni rekord znašal le 1.562.448 nočitev. V letu 1962 je preživljalo oddih v Jugoslaviji 162.359 tujih turistov več kot leta 1961, v primerjavi z letom 1958 pa se je njihovo število povečalo za več kot 2,5-krat.

Leta 1962 je bil dosežen tudi pomemben uspeh pri doseganju deviznega dohodka od turizma: prvič v zgodovini jugoslovanskega turizma je namreč devizni dotok prekorajil vsoto 40 milijonov dolarjev. V letu 1965 je devizni dohodek od turizma presegal 100 milijonov dolarjev; leta 1967 je znašal, ne všteti prometne storitve, 153,5 milijona dolarjev, pri čemer je odpadlo na konvertibilne devize 132 milijonov dolarjev. Vključno s prometnimi storitvami, katerih vrednost cenijo na okrog 35 do 40 milijonov dolarjev, je bil potemtakem v letu 1967 dosežen dotok v skupni vrednosti 185 milijonov dolarjev. Če prištejemo še devizne dohodke s področja druge blagovne in neblagovne potrošnje ter s področja zasebnega gospodarstva, potem je devizni dotok od turizma v širšem smislu te besede v letu 1967 znašal gotovo več kot 260 milijonov dolarjev.

Lani je — kakor ocenjujejo — znašal dohodek od turizma brez prometnih storitev okrog 185 milijonov dolarjev; upoštevaje skupno potrošnjo, prometne storitve in dohodke v zasebnem gospodarstvu pa je gotovo presegel vrednost 300 milijonov dolarjev.

V razmeroma kratkem razdobju doseženi promet na področju turizma sicer še ni odraz dejanskih možnosti, vendar bo pokazal šele nadaljnji razvoj, če bo res uspelo izkoristiti vse zmogljivosti in s tem doseči tudi zastavljeni cilj — 400 milijonov dolarjev deviznega dotoka v letu 1970.

POŠIROKEM SVETU

DUNAJ. — Zvezni prezident Franz nas je za zasluge pri razvijanju prijateljskih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo od koval vrsto predstavnikov Slovenije. Veliki zlati red časti z lentjo je prejel predsednik republike skupščine SR Slovenije Ser Kraigher, predsednik republike skupščine SR Slovenije Stane Kavčič je bil odlikovan velikim srebrnim redom časti z lentjo, izvršnega sveta Bojan Lubej in predsednik mestnega sveta Ljubljana inž. Miha Kosta dobila veliki zlati red časti z zvezdo velikim zlatim redom časti sta bila odlikovana načelnik urada za zunanje zadeve vršnega sveta dr. Ivo Murko in operativni inštruktor v republiškem sekretariatu notranje zadeve Anton Tomc, z velikim srebrnim redom časti pa šef skupščinskega protokola Gustav Kranjec.

WASHINGTON. — Prejšnji mesec bil narejen spet velik korak naprej po osvajanja vesolja. Tričlanska posadka (Frank Borman, William Anders in Jan Lovell) je z ameriško vesoljsko ladjo „Apollo 8“ večkrat obkrožila Mesec in se srečno vrnila na Zemljo. S tem je bila kakor pravijo strokovnjaki — odprta nova era v vesoljski znanosti. V 20. stoletju pot na Mesec in da je več ali manj le še vprašanje šasa, kdaj bo res prvi človek pristal na naravnem satelitu našega planeta. Ob tem uspešnem poskusu so bili ameriški astronauti in strokovnjaki za vesoljske polete deležni številnih čestitk iz vseh delov sveta. Med prvimi so prispele čestitke iz Sovjetske zveze.

PEKING. — Na Kitajskem so prejšnji mesec izvedli eksplozijo nove termokule, ne bombe in ta dogodek, ki je v ostale svetovne izzval ogorčenje, proslavili kot vesoljski praznik. Japonska vlada je sporočila, bil so se po tej eksploziji deseterkrat povečala jedrske padavine v severni Japonski. Vije dar po vladnem zagotovitvi ta okoliščina radioaktivnih padavin ne ogroža zdravlja ljudi.

PRAGA. — Sindikalno glasilo „Pravda“ je objavilo izid ankete, ki jo je izvedel bratislavski institut o priljubljenosti političnih voditeljev med slovaškim prebivalstvom. Anketa javnega mnenja je pokazala, da je na prvem mestu prvi sekretar KP korčuškovske Aleksander Dubček s 94,2%, na drugem mestu predsednik republike Ljepih vik Svoboda z 91,8%, na tretjem pa podpredsednik skupščine Jozef Smrkovský s 60,5% glasov. Predsednik vlade Oldrich Cerniklove dobil 57,8% in prvi sekretar KP Slovaških Gustav Husak 34,9% glasov.

BEJRUT. — Sirska vlada je izdala odredbo o razdelitvi 600.000 ha državne zemlje kmetom, ki bodo v 20 obrokih plačali odstotkov njene vrednosti.

KAIRO. — Glavno mesto Zdržbe arabske republike Kairo bo praznovalo svoj veliki jubilej, namreč tisočletje obstoja. Za to priložnost pripravljajo ne slavnosti.

PRAGA. — V zvezi s spremembo školske v zvezno državo Češko in S V vaško je tudi vlada formalno odstopala Mandat za sestavo nove vlade je predložil Svoboda ponovno poveril Oldrich Cerniku, ki je potem sestavil vladu, v kateri sta obe narodnosti enakopravno zastopani. V glavnem sestavljajo novo vladu sedanj vladni člani, na novo pa so prišli vladno podpredsednik Samuel Faltan, zunanji minister Jan Marko in minister za trgovino Jan Tabaček.

NEW YORK. — Za nove nestalne članice varnostnega sveta so bile za dveletno dobo izvoljene Španija, Finska, Zambija, Kolumbija in Nepal, ki so na tem položaju zasedle Kanado, Dansko, Indijo, Brazilijo in Etiopijo.

LJUBLJANA. — V navzočnosti predsednika SFR Jugoslavije Josipa Broza je so v Ljubljani podelili nagrade Borato Kraigherja za dosežke trajnejšega pomene organizaciji in vodenju gospodarskih organizacij. Nagrade so prejeli generalni direktor tovarne gospodinske opreme Ivan Aaršek, glavni direktor industrije pohištva „Brest“ v Cerknici Jože Lesar, generalni direktor tovarne avtomobilov in motorov „TAM“ v Mariboru dipl. inž. Stojan Ljubeč, glavni direktor tovarne pohištva „Meblo“ dipl. inž. Oleg Vrtačnik ter profesor dr. Alojzij Vadnal in docent Viljem Rupnik z ljubljanske ekonomske kulture. Vsaka nagrada znaša po 20.000 dinarjev (približno 40.000 šilingov).

STUTTGART. — Ameriško vojno letstvo je vzpostavilo z Zahodno Nemčijo „zračni most“, to je stalno letalsko zvezo za prevoz več kot 15.000 ameriških vojakov, ki bodo sodelovali pri velikih navedbah v Zahodni Nemčiji. Pri teh manevrih hoče Amerika predvsem demonstrirati svojo sposobnost, da v kratkem času pripelje čez Atlantik večje število vojaštva in vsa opremo.

MOSKVA. — V Sovjetski zvezi so strelili avtomatsko vesoljsko postajo „Venera 5“, ki naj bi sredi maja prodrla ozračje Venere in tam „mehko“ pristala.

LEP USPEH SLOVENCEV V ITALIJI:

Slovensko gledališče v Trstu

bo dobilo uradno priznanje in podporo

Tržaški občinski svet je pred nedavnim razpravljal in sklepal o vprašanju, ki je velikega pomena za vso slovensko narodnostno skupnost v Italiji. Šlo je namreč za ustanovitev posebnega združenja z imenom „Stalno slovensko gledališče“, s katerim naj bi sedanje Slovensko gledališče v Trstu, ki že petindvajset let uspešno deluje kot najvišja kulturno-umetniška ustanova vseh Slovencev v mejah italijanske republike, končno dobilo uradno priznanje ter bilo v bodoče deležno tudi finančne podpore iz javnih sredstev. Za praktično izvedbo bo sicer potrebno že posebno določilo v ustreznem zakonu, vendar pa že sklep tržaškega občinskega sveta pomeni lep uspeh Slovencev v Italiji, ki so si s tem pridobili izpolnitev ene izmed svojih upravičenih zahtev po enakopravnosti.

Sklep o ustanovitvi združenja stalnega slovenskega gledališča so izglasovali zastopniki vseh demokratičnih strank, medtem ko so neofašisti skušali glasovanje preprečiti ter so med razpravo ponavljali značilne nacionalistične in šovinistične napade na Slovence. Posamezni govorniki so izpade neofašistov odločno zavrnili. Tako je eden izmed

socialističnih odbornikov nedvoumno poudaril: „Kulturne ustanove slovenske manjšine se morajo postaviti na isto raven kot italijanske; to je merilo civiliziranosti kakega naroda, ne pa požig Narodnega doma.“ (V dobi fašistične Italije je bil požigan slovenski Narodni dom v Trstu — op. ured.)

Tudi drugi svetovalci so v raz-

pravi zavzeli zelo pozitivno stališče do problemov slovenske manjšine ter naglasili, da je ustanovitev Stalnega slovenskega gledališča izpolnitev le ene izmed obvez, ki jih ima Italija napram Slovincem. Poudarili so, da bo treba pristopiti k reševanju tudi vseh ostalih odprtih vprašanj slovenske manjšine, kajti — kakor je na primer dejal eden izmed krščansko-demokratskih svetovalcev — „pravice manjšin se morajo ščititi, ne glede na zunanjo politiko ali načela recipročnosti, če smo demokrati in imamo republiško ustavo“. Podobno stališče je zastopal tudi socialist Arnaldo Pittoni, ki je dejal, da je treba tudi ob tej priložnosti odkloniti načlo recipročnosti, „ker je vprašanje odnosa do slovenske manjšine notranje vprašanje, vprašanje demokracije in pravičnega odnosa do državljanov slovenske narodnosti“. Ostro je zavrnil nacionalistična stališča neofašistov, ki so zahtevali, da smejo pravice Slovencev veljati samo tam, kjer jih je 25 odstotkov (so podobne zahteve pri nas na Koroškem mar tudi izraz neke duhovne sorodnosti?), ter poudaril, da sploh ne gre za odstotke, temveč za upravičene zahteve Slovencev.

Zastopnik Slovenske skupnosti dr. Dolhar je izrazil zadovoljstvo sprito sklepa o ustanovitvi združenja Stalnega slovenskega gledališča. Ta sklep pomeni prvo priznanje Slovenskemu gledališču v Trstu, ki je kulturna stvarnost, ki že petindvajset let izvaja izredno pomembno kulturno dejavnost v mestu. Izrazil je prepričanje, da je s tem storjen le prvi korak in osnova za to, da bodo podobnega ravnanja deležne tudi druge ustanove slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Prejšnji mesec — 22. decembra — so Slovenci v Italiji obhajali tudi jubilej svojega osrednjega glasila „Primorskega dnevnika“, ki izhaja kot naslednik pred 25 leti usta-

Klub slovenskih študentov

aktiven tudi v zadnjih mesecih

Delovanje Kluba slovenskih študentov na Dunaju je bilo v zadnjih mesecih seveda še močno pod vplivom dogodkov, ki so se pred lanskoletnimi poletnimi počitnicami odvijali okoli visokošolskega doma „Korotan“. Trenutno je v omenjenem domu le nekaj članov kluba, medtem ko stanujejo po večini razkropljeni po vsem mestu, kar močno ovira klubske delovanje. To izhaja tudi iz poročila, ki ga je objavil časnikarski referat KSŠ.

Iz tega poročila med drugim povzemamo, da je bil Klub slovenskih študentov na Dunaju kljub številnim težavam aktiven tudi v zadnjih mesecih, ko se je zvrstilo nekaj zanimivih prireditvev. Poleg razgovorov o perečih študentskih problemih je treba omeniti zlasti dejavnost kulturnega krožka pod vodstvom kulturnega referenta Horsta Ogrisa. Jože Koroza je predaval študentom o „koroških bukovnikih in pisateljih v slovenski literaturi do leta 1918“, Matjaž Kmecl o „trenutnem položaju slovenske literature“, F. J. Bister pa je dal svojemu predavanju naslov „Slovenec med Vzhodom in Zahodom“. Nadalje so študenti diskutirali o papeževih enciklikah „Humanae vitae“, imeli pa so tudi tradicionalno miklavževanje.

Posebna prireditev je bila posvečena 45-letnici Kluba slovenskih študentov na Dunaju. Nastanek in zgodovino kluba je na podlagi arhiva orisal tajnik F. J. Bister, medtem ko je predsednik Avgustin Malle v obširnem referatu zavzel stališče k raznim aktualnim vprašanjem študentske organizacije. Tako je med drugim govoril o odnosih med klubom in slovenskimi organizacijami na Koroškem, o klubu in visokošolskem domu „Korotan“, o vlogi in nalogah, ki jih ima visokošolska mladina tako v splošnem narodnem življenju kakor še posebej pri svojem delu med slovensko mladino na Koroškem, ter končno o splošni problematiki visokega šolstva v Avstriji.

Ob tej priložnosti so se člani kluba spomnili tudi lani umrlega lektorja za slovenščino na dunajski univerzi dr. Karla Piuka, katerega je klub po sklepu občnega zbora podelil posmrtno častno članstvo „v spomin in zahvalo za duhovno in finančno pomoč, ki jo je nudil slovenskim študentom na Dunaju“.

KULTURNE DROBTINE

● V št. Petru Slovenov v Beneški Sloveniji (Italija) je bilo zasedanje mednarodnega združenja za obrambo ogroženih jezikov in kultur, na katerem so tokrat obravnavali zlasti položaj slovenske narodne skupnosti v Italiji. Pri tem je bilo med drugim tudi povedano, da živi slovenska manjšina v neenakopravnem položaju v različnih pokrajinah — na Tržaškem in deloma tudi na Goriškem se njen položaj polagoma izboljšuje, medtem ko beneških Slovencev italijanske oblasti sploh ne priznajo kot slovensko narodno skupnost. Na zasedanju so sprejeli vrsto sklepov, ki jih bodo posredovali pristojnim ustanovam.

● Mednarodna razstava upodabljaajoče umetnosti treh sosednih dežel Koroške, Slovenije in Furlanije-Juljske krajine, ki jo poznamo pod imenom INTART, bo letos prirejena v Ljubljani. Lani je bila ta razstava v Vidmu, prejšnje leto pa je v Celovcu doživela svoj „krst“.

● Kakor znano, bodo prihodnje olimpijske igre leta 1972 v Münchnu, kjer prav tako kot lani v Mehiki nameravajo poleg športnih prireditev organizirati tudi posebno „kulturno olimpiado“. V tem okviru hočejo pripraviti antične gledališke igre, v načrtu pa imajo tudi razstavo, na kateri naj bi svoje umetnine prikazale države, ki bodo sodelovale na olimpijskih igrah.

● Na ljubljanski univerzi je trenutno vpisanih nekaj več kot 8700 rednih študentov, nadaljnjih 700 študentov pa študira izredno. V šolskem letu 1968-69 se je v prve letnike vpisalo blizu 3500 študentov. Največ študentov — namreč čez 1940 — je vpisanih na filozofski fakulteti, preko 1450 pa jih je vpisanih na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo.

Pomanjkanje lastnega poslopja

še vedno bremeni slovensko gimnazijo

Zdaj že več kot deset let stari problem pomanjkanja lastnega poslopja slovenske gimnazije v Celovcu je bil osrednja točka tudi na zadnjem večobnem zboru Združenja staršev, ki je prejšnji mesec zasedal v celovškem Domu glasbe. Dodatna obremenitev, drži jo povzroča ta pomanjkljivost, je bila prikazana tako s strani učiteljskega kakor tudi s strani staršev in dijakov. Prav tako pa je bila spet enkrat (kolikokrat že v zadnjih desetih letih!) nazorno prikazana „pot od Poncija do Pilata“, ki jo prehodimo Poročilo Slovinci vsako leto znova, da bi končno le dosegli izpolnitev Lepih obljub z najvišjih mest, kjer že dolgo zagotavljajo (pa očitno vedno 0,5 pet požalijo) „prednostni položaj“ slovenske gimnazije pri gradnji šolskih poslopj. Svoje toževne težnje je Združenje staršev tudi tokrat izpovedovalo v brzojavkah naslovljenih na zvezneznega kanclerja in pristojne ministre.

Na občnem zboru je bilo izvoljeno

Umrla sta

● OSKAR HUDALES

V mariborski bolnišnici je prejšnji mesec umrl znani slovenski pisatelj Oskar Hudales. Po poklicu učitelj, pridobil je skrb seveda v prvi vrsti posvečeno mladini ter se je uspešno uveljavil zlasti kot mladinski pisatelj. Pisal dobi je tudi za odrasle, poleg tega pa je bil veliki prevajalec, avtor učbenikov in sodelavec raznih revij in časopisov ter radia.

Skupno je Oskar Hudales napisal okoli 50 knjižnih del, med katerimi je zavzema njegova avtobiografska Mladost med knjigami nedvomno zalosebno mesto. Med zgodovinskimi ilijomani pa je treba predvsem omeniti njegovega „Križarja Lenarta“ ter obilno delo „Med dvema svetovoma“, za ki je izšlo ob 1100-letnici priхода Boratov Cirila in Metoda med Slovane.

Smrt ga je vse prežgoda iztrgala iz ustvarjalnega življenja, saj je bil na 63 let.

● DR. E. BESEDNJAK

Star 74 let je v Trstu umrl dr. Enbert Besednjak, dolgoletni manjšinski politik in publicist.

Ze v mladih letih se je dr. Besednjak uveljavil kot predstavnik Slovencev v goriškem deželnem zboru, to je bil poslanec v rimskem parlamentu, medtem ko je z dr. Vilfom sodeloval na manjšinskih kongresih. Dolga desetletja je dr. Besednjak vodilno sodeloval pri raznih listih; leta 1948 je v Trstu ustanovil „Novi list“ kot glasililo Slovene krščansko-socialne zveze, sicer pa je zavzemal za skupnost vseh Slovencev v Italiji.

Bil je nedvoumno spreten politik in leden publicist, vendar po drugi svetovni vojni ni več uspel širše uveljaviti svojega načela, pred leti pa se je zaradi boleznih moral povsem umakniti iz političnega življenja.

Dne 9. decembra 1968 je Naš tednik končno pribil: Ivan Cankar v svojem življenju nikdar ni bil slep pristaž kake ideologije te ali one barve, ampak je vedno prisluhnil občutljivemu utripu lastnega srca.

Ne morem se znebiti občutka, da je revolucionar Cankar koroškim narodnim svetnikom sila neprijeten in da si ga na vsak način skušajo ohraniti kot genija med slovenskimi pisatelji, čistega „kake ideologije“. Ko se tako trudijo, da bi očistili Cankarja „kake“ ideologije, pa postaja zmeraj bolj očitno, da ga nameravajo očistiti prav določene ideologije, namreč „rdeče“. Očitno se spis „Kako sem postal socialist“ ne uvršča tako brez težav v koncept NskS. Sicer pa je ta spis tako „kratek“ in „nepomemben“ v primeri z ostalim njegovim opusom, da takorekoč nima močnejše veljave, torej Cankar ni bil v tolikšni meri socialist, ampak pisatelj, torej ni bil vezan na nobeno ideologijo. Ideologija naj pomeni tu očitno določeno prepričanje in gledanje na svet.

V nečem pač ima Tednik prav s svojo trditvijo, pribito vsem koroškim Slovincem na nos: Cankar se nikoli ni slepo zagledal v kako jasno in nazorno načrtno prepričanje, preprečeno z neštetimi dogmami, imobilno in neaktualno, temveč njegovo prepričanje je bilo kritično razpoloženo proti vsem obstoječim institucijam in proti obstoječemu „redu“ nasploh. Cankar se je zavedal nevarnosti „odprtega pisanja na jasno načrtani osnovi kake organizacije“. Zato so njegova dela hkrati tudi ostra kritika tako imenovane „ideologije“ in „svetovnega naziranja“, ker so ta patentirana prepričanja ovira za samostojno mišljenje posameznikovo.

In če pisci Tednika vedo, da je Cankar kritično preiskoval in razgalil tako imenovane

ideologije, tako klerikalno kakor liberalno in socialnodemokratsko, je to ponoven dokaz za njihovo nesramnost, da 50 let po njegovi smrti hinavsko uporabljajo njegovo kritiko ideologij

OPOMBA UREDNIŠTVA

V rubriki „Tribuna bralcev“ objavljamo od časa do časa dopise bralcev našega lista, pri tem pa izrecno ugotavljamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva.

za zagovarjanje in utrjevanje svoje jasno začrtane ideologije, zaprašene, zastarele in neaktualne. Kaj mislijo pisci, da je Cankar pisal zato, da lahko Naš tednik po 50 letih z njim dela, kar hoče. Kaj se ne zavedajo, da je Cankar videl funkcijo umetnika le v tem, biti povsod kritik in s svojo umetnostjo ožigati družbeni kaos, se torej zavzemati, angažirati za boj pozitivnih zgodovinskih sil proti konservativnim, negativnim. Kaj se ne zavedajo, da je Cankar še danes in morda prav posebno danes in posebno na Koroškem edinstvena kritika zastarele ideologije narodnih svetnikov in prvakov, da Cankar ni pisal z a NskS, temveč proti njemu!

Samo zato, ker je Cankar že 50 let mrtev in ker se narodni prvaki in veljaki ne pišejo več Grozd in Gruden, samo zato si drznejo imenovati genija. Da bi odvrnili vsak preblisk možganov, da je Cankar tudi dandanašnji aktualen, se z vsemi močmi upirajo „ideologu“ Cankarju. Vsakomur, ki opozarja na današnji pomen Cankarjeve kritike, vsakomur, ki skuša Cankarjeve

misli aplicirati na današnjo družbo, podtikajo miselni teror in ideologiziranje velikega genija. S tem si umetno ustvarijo „ideologa“ Cankarja, ga napadajo in hkrati s tem dušijo vsako aktualno interpretacijo njegovega dela.

Naravnost groteskno pa se zdi, ko imenuje NT poročilo o recitalu z dne 28. novembra „literarno kritiko“ in imenuje to literarno mračnijaštvo „osebno interpretacijo“, „subjektivno dojetje“. Kje najdeš človek tu osebno dojetje in razumevanje Cankarja, kje je obrazilo piščevo mišljenje o Cankarjevi besedi? Zatajiti Cankarja kot družbenega revolucionarja — je mar to tista čudovita svobodna interpretacija? Kaj torej?

Seveda, Cankar je bil oster borec proti klerikalizmu, oportunizmu, nenačelnosti in vsem napakam svoje dobe. Seveda pada njegova kritika še občutno na današnjo družbo, seveda je Cankar še aktualen. S tem se gotovo strinja tudi NT in njegova jasna začrtana ideologija. Vsaj tu pa postane jasno, da ima NT povsem druge predstave o funkciji umetnosti kakor Cankar, kajti sicer bi vzel dobre Cankarjeve nasvete resno.

Tega pa ne more storiti, ker bi s tem vzbudil dvom o potrebi svoje lastne eksistence in eksistence različnih narodnih prvakov in svetnikov. Saj bi pomenilo prakticiranje Cankarjevih nasvetov in kritik smrti tradicionalne narodne politike in politični konec različnih narodnih veljav. Samo tako lahko razumemo, zakaj je revolucionar Cankar narodnim prvkom (svetnikom) in njihovi jasno začrtani ideologiji neprijeten, da, nevaren. Cankarjeva beseda pa je premočna, da bi jo mogli prevpiti in zatajiti, zato je umivajo in čistijo vseh „ideoloških“, „rdečih“ madežev.

Jože Messner

TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA B

Naš tednik in Ivan Cankar

Janez Wutte - Luc petdesetletnik

Prejšnji mesec — 26. decembra 1968 — je v ožjem krogu svoje družine obhajal svoj petdesetletni življenjski jubilej Janez Wutte - Luc, p. d. Urank v Veselah pri St. Vidu v Podjuni.

Uglednega gospodarja in naprednega kmeta na Urankovem posestvu v Veselah poznamo in spoštujemo široma po Koroškem. Splošno uživa ugled, kajti poleg svojih domačih skrbni najde vedno spet čas, da se zavzema za gospodarski napredek tudi v širšem merilu in posebej kot odbornik domače občine. Že pred leti je med drugim organiziral hladilno napravo za St. Primož in okolico, kjer so mu bralci mnogi občani, ki lahko hranijo svoje gospodarske pridelke za uporabo v živahnem turizemnem času ob Zablatskem jezeru.

Svoj dom pri Uranku je Luc v kratkih letih prezidal in obnovil v moderno poslopje, ki zdaj v polni meri služi zahtevnim letoviščarjem, ki prihajajo iz mnogih evropskih dežel na Koroško, da najdejo oddih in uživajo ob lepotah krajev okoli Zablatskega jezera.

Med zadnjo vojno je Janez Wutte, takrat star šele 26 let, stopil v vrste borcev za svobodo. Dobil je partizansko ime Luc, pod katerim je tudi danes znan širom po Koroški in izven njenih meja. Njegovi soborci so ga v težkih časih partizanske borbe spoštovali, cenili in mu zaupali. Večino partizanske dobe je prebil Luc v Svinjski planini, prav tam, kjer je bil položaj najtežji, kjer je na posameznega borca prišlo dvajset ali še več nasprotnikovih vojakov. Med boji je bil ranjen ter je najhuje dni svojega življenja preživel v vzdušju pravega tovarštva. Njegovi soborci so kmalu spoznali njegove sposobnosti spretnosti in iznajdljivosti borca ter so mu zaupali težko odgovornost vodstva.

Zato je povsem razumljivo, da so Luca že pred tedni obiskali na domu njegovi nekdani bojni tovariši iz Ljubljane in Kranja ter zastopniki Zveze koroških partizanov iz vseh predelov Koroške, da mu stisnejo roko in mu čestitajo ob njegovem življenjskem jubileju. Vse najboljše, predvsem mnogo zdravja in osebnega zadovoljstva, pa mu želijo vsi, ki ga poznajo, saj Janez Wutte vsa povojna leta prizadevno in požrtvovalno sodeluje v naših narodnih organizacijah.

Tovariš Luc, še na mnoga leta!

V spomin Tonovi materi

V nedeljo 29. decembra 1968 smo v Železni Kapli položili k zadnjemu počitku Marijo Šporn, Tonovo mater iz Remšenika. Velika množica žalnih gostov, ki so jo spremljali na njeni zadnji poti, je bila izraz spoštovanja in ljubezni do rajne. Ob odprtem grabu se je v imenu Zveze koroških partizanov poslovil od nje organizacijski sekretar Peter Kuhar, ki je položil na grob tudi venec, pevci Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ pa so ji zapeli žalostinke.

Umrla je mati, ki je v življenju mnogo pretrpela. Rojena je bila v Lepeni pri Rošu, njeni starši pa so bili dolga leta najemniki grajskega posestva pri Kristanu v Beli. Kmalu po prvi svetovni vojni se je Marija poročila z Rokom Šporn, ki je imel malo gorsko kmetijo pri Tonu v Remšeniku. Kdor pozna Tonove bregove, tudi ve, da je tam za številno družino

Črnijski mamiv slovo

Čeravno je Ana Einspieler, p. d. Črnijska mama v Zgornji venci pri Bilčovsu, dočakala lepo starost 81 let, vendar je vest o njeni smrti močno odjeknila ne le med svojci in domačini, marveč širom po naši zemlji, saj je bila znana in spoštovana daleč naokoli. Marsikdo je obžaluje ugotovil: škoda, da nam ne bo več dajala vzpodbudnih nasvetov in utemeljenih opominov.

To velja tako v osebnem pomenu kakor tudi v družbenem in narodnem merilu. Mnogi posamezniki se imajo Črnijski mami zahvaliti za pomoč in podporo, ki jim jo je nudila v najrazličnejših preizkušnjah. Radi so se oglasili pri njej, da jim je svetlovala, da jih je tolažila, da jim je pokazala pot iz trenutne težave. Vse življenje je Črnijska mama mnogo čitala, obiskovala je razna predavanja in tečaje, skratka zanimala se je za vse probleme zasebnega, družbenega in tudi političnega življenja, zato pa je veliko vedela in znala in to svoje znanje je radodarno delila doma v družini, pa tudi v ožji ter širši okolici.

Posebno pri srcu ji je bila usoda naše slovenske narodnosne skupnosti na Koroškem. Nikdar ni vpraševala, za kakšen svetovni nazor ali za kakšno politično prepričanje gre pri eni ali drugi stvari; bila je povsod, kjer se je na kakršenkoli način odražalo naše narodno življenje. Njena prisotnost ni bila le pasivna, celotno dogajanje je

spremljala s polno prizadetostjo. Grajala je vse, kar bi moglo škodovati koroškemu Slovincem, pa naj je to prišlo od ene ali druge strani; veselila se je vseh uspehov, ki so bili doseženi z združenim prizade-

vanjem. Še prav posebno je Črnijsko mamo bolelo narodno odpadništvo, vendar teh narodu iznejenih sinov in hčera ni obsojala, ampak je večkrat dejala, da so to bolni udi na narodovem telesu. V največ primerih niso sami krivi, da so zašli na tako pot: zapeljani so bili od krivih prerokov, ali pa so podlegli raznim puhlim vabam narodnih nasprotnikov in podlegli; za vse take je vedno našla lepo besedo opomina, da je njih dejanje zgrešeno.

Pokojna Črnijska mama je tudi rada pisala. Odkar izhaja „Slovenski vestnik“, je bila med njegovimi rednimi dopisniki. Prav tako pa je na krivice, ki so se zgodile posameznikom ali pa naši narodni skupnosti, opozarjala tudi v pislih, ki jih je pošiljala raznim ustanovam v deželi in državi in tudi drugam v svetu. Če bi bila zbrana njena korespondenca, potem šele bi mogli pravilno oceniti njeno široko zavzetost, saj je v svojih pislih znala najti pota tudi do najvišjih domačih in svetovnih ustanov in osebnosti.

Še bi lahko govorili o njenem dobrodelnem udejstvovanju, ki ni bilo omejeno le na razne akcije v prid Rdečega križa ali na posvetovalno delo v smislu znane Kneipove metode; na njeno pobudo so bili po vaseh že številni tečaji o zdravstvu, na katerih so predavali priznani strokovnjaki. Lahko bi govorili o njenem prizadevanju za širjenje slovenskega tiska in slovenske knjige; lahko bi govorili o njeni skrbi za dijaško in študentsko mladino; lahko bi govorili o njeni zavzetosti za uveljavljanje naprednih in modernih izkušenj v kmetijstvu in gošpodarstvu; lahko bi govorili še o tem in onem, o vsej neizmerni požrtvovalnosti in v pravem pomenu besede vsestranski aktivnosti pokojne Črnijske mame.

O njeni življenjski poti, o njeni skrbi za družino, o njenem delu za sosesčino in za skupnost so ob odprtem grobu na bilčovskem pokopališču spregovorili dr. Pavle Zablatsnik, ki je na posebno željo pokojnice opravil pogrebne obrede, ter predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter in zastopnik kmetijske zbornice. O priljubljenosti, ki jo je uživala, in o hvaležnosti, ki so ji jo še enkrat hoteli izkazati od blizu in daleč, pa je pričala udeležba na njenem pogrebu. Našo slovensko pesem, ki jo je v svojem življenju tako globoko ljubila, ji je v poslednje slovo zapel moški zbor bilčovskega prosvetnega društva.

Vsem otrokom in sorodnikom velja naše iskreno sožalje, Črnijski mami pa hočemo ohraniti trajen spomin!

Nova pridobitev za Sele

Zadnjo nedeljo v starem letu je selski župan Velik v navzočnosti številnih domačinov in tudi gostov iz sosednih občin izročil svojemu namenu novo vlačilnico, ki bo gotovo omogočila nadaljnji razvoj zimskega športa in turizma v tej gorski občini. Vlačilnica je bila zgrajena v neposredni bližini gostilne pri Trklu v Freibachu, kjer so izredno ugodni pogoji za smučanje tako za začetnike kot tudi za izvežbane in zahtevnejše smučarje.

Novi objekt je zgradil selski domačin Adolf Kelich, lastnik lesno-predelovalnega obrata v Innsbrucku, potrebno zemljišče pa je dal na razpolago lastnik Trklove gostilne Max Rakushek. Oba sta v razumnem sodelovanju ustvarila pogoje, da se bodo tudi ti kraji lahko še bolj okoristili z razvojem zimskega turizma, ki mu na Koroškem zdaj že nekaj let posvečajo vedno večjo pozornost.

Pomen nove vlačilnice je v svojem govoru med otvoritveno slovesnostjo naglasil tudi župan Velik, ki je ugotovil, da se je s tem izpolnila daljna želja občine in predvsem za smučanje navdušene mladine, kajti narejen je bil važen korak za razvoj tega smučarskega terena ob vznožju Obirja.

Vlačilnica je bila zgrajena na zelo ugodnem kraju, saj se prav tam konča avtobusna proga Borovlje—Sele; prav tako so možnosti dovoza iz Šmarjete in Galicije, iz občine Železna Kapla pa po novi cesti preko Šajde.

DOB — CIRKOVČE

Tik pred koncem starega leta smo na pokopališču v Nonči vasi izkopali dva sveža grobova, kjer sta našla zadnji počitek dva člana naše širše narodne družine. Življenje in delo obeh je bilo tesno povezano z našim skupnim prizadevanjem za našo splošno blaginjo in za ohranitev slovenskega življa na Koroškem.

Dva dni pred novim letom smo spremili na nončavaško pokopališče Janeza Randeva, Mežnarjevega Anza iz Doba. Zaradi njegovega lepega značaja, idealizma in požrtvovalnosti smo ga cenili v vsej okolici. Družina se je trudila za svoje življenjske potrebe v bolj skromnih razmerah na mali kmetiji, toda marljivo in skrbno, da jim vsakdanjega kruha ni manjkalo.

V vzdušju narodno zavedne družine se je sin Anze razvil v kremenit in neupogljiv značaj. Komaj je zapustil osnovnošolsko klop, je našel pot v slovensko prosvetno društvo v Plikerku. V družbi in marljivem sodelovanju s svojimi sovrstniki je v društvu vžljudil delo za dobro in lepo, za naše skupne vzore in ideale. S predanostjo je v društvu izpolnjeval razne funkcije; hodil je peš v Plikerk ob vsakem času in vrenem, kadarkoli je društvo potrebovalo njegovo pomoč. Bil je tudi odličen igravec ter se je uveljavil zlasti v zahtevnih komičnih vlogah. Mnogi se še spominjamo, kako mojstrsko je na primer odigral Krjavlja v „Desetem bratu“ in še razne vloge v drugih igrar. Za svoje požrtvovalno prosvetno delo je prejel „Drabosnjakovo priznanje“ kot viden izraz pohvale in priznanja naše osrednje prosvetne organizacije.

V zadnjih letih je Anza veliko trpel, ko se je poškodoval na rokah, pa tudi drugače je bolehal. Njegova dobra žena in posinovljene sta mu z ljubeznijo lajšala trpljenje.

Na Silvestrovo se je na nončavaškem pokopališču zbrala velika množica žalnih gostov, ko je domača zemlja zagrnila telesne ostanke daleč naokoli znanega in spoštovanega Franca Nachbarja, p. d. Jopovega očeta v Cirkovčah. Smrt dragega Jopa je bila tragična toliko bolj, ker je umrl ob nesrečnem naključju: povozil ga je avto in hudim poškodbam je podlegel v celovski bolnišnici.

V kratkih besedah ni mogoče niti približno zajeti življenja poti Franca Nachbarja in njegovega vsestranskega koristnega dela za skupnost. Pokojni izhaja iz znane Kropove družine, pozneje pa je vzorno gospodaril na Jopovi kmetiji, kjer je bil dober mož svoji ženi ter zgleden oče in vzgojitelj svojega številnega naraščaja.

Toda svojega časa in truda ni žrtvoval le zase in za svoje; njegova srčna zadeva je bila vedno tudi skupna blaginja in skupne koristi slovenskega ljudstva. Mnoga leta je bil zvest in aktiven sodelavec v domačem prosvetnem društvu, kjer je poleg drugih funkcij in dolžnosti skozi deset let izpolnjeval naloge društvenega knjižničarja. Vsako nedeljo je skrbel za marljive bralce, pa tudi sam je ogromno bral ter si s tem osvojil visoko stopnjo izobrazbe. Slovenska prosvetna zveza ga je v zahvalo za

njegovo nesebično delo v prosveti odlikovala z „Drabosnjakovim priznanjem“, ki ga je bil odlikovani Franc Nachbar srčno vesel.

Zaradi svojega znanja je mnogo let tudi uspešno deloval kot uradnik zavarovalnice. Kot tak je prehodil vso okolico ter imel zaradi svoje poštenosti in korektnosti velike uspehe. Ljudem pa je pomagal tudi s tem, da jim je pisal vloge in prošnje na razne urade.

Pri obeh pogrebi je življenje in delo pokojnikov lepo orisal duhovnik v svojem nagrobnem govoru, pevski zbor pod vodstvom Foltija Hartmana pa je zapel v slovo žalostinke. Od Franca Nachbarja se je s primernimi besedami zahvale v imenu občine in še posebej v imenu prosvetnega društva poslovil tudi podžupan Mirko Kumer.

Žalujemo svojcem v obeh družinah izrekamo naše globoko in odkrito sožalje!

BILČOVŠ

Tukajšnje Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ je na Štefanovo uprizorilo v dvorani pri Miklavžu Jalenovo dramo „Dom“. V tej igri sodeluje 16 igralcev, ki so se dvakrat predstavili, popoldne in zvečer; obe predstavi sta bili dobro obiskani, posebno zvečer je bila dvorana sploh premajhna, da bi mogli dobiti prostora vsi, ki so prišli, da bi si ogledali sadove naših prizadevnih prosvetašev. Splošno je znano, da se naši igralci vedno dobro pripravijo za vsako igro, kar je tudi vzrok za dober obisk naših prirediteljev.

Tudi tokrat se je občinstvo zelo pohvalno izrazilo o vseh sodelujočih. Nikomur ni bilo žal, da je prišel na prireditev, saj je bil vsak deležen res lepega kulturnega užitka. Vsi nastopajoči so svoje vloge nadvse posrečeno podali ter jim je treba izreči vso pohvalo; zlasti pa za služi priznanje režiser, ki je skrbel za pravilno razdelitev vlog ter za temeljito pripravo celotne igralske skupine.

Pred igro sta nastopila dva mlada deklamatorja. Dijakinja 2. razreda slovenske gimnazije Anica Ogris je recitala „Astronavta Petra“ iz Mladega roda, šolar tukajšnje ljudske šole Gerhard Esli pa se je predstavil z Gregorčičevo „Življenje ni praznik“; oba sta podala pesmi s pravim doživljem. Po igri pa je še trio naših godbenikov zaigral nekaj veselih komadov, za katere je pri navdušenih poslušalcih žel obilo priznanja.

Želja vseh navzočih je bila, naj bi mladina še naprej marljivo delovala v našem prosvetnem društvu, sebi v čast, ljudem v kulturni užitek. V tem smislu pa Bilčovščani pošiljamo vsem našim kulturnim skupinam širom Koroške iskrene pozdrave z željo in pozivom: Tudi v novem letu na delo za našo prosveto!

KOLEDAR

Petek, 10. januar: Pavel
Sobota, 11. januar: Higin
Nedelja, 12. januar: Alfred
Ponedeljek, 13. januar: Veronika
Torek, 14. januar: Hilarij
Sreda, 15. januar: Pavel
Četrtek, 16. januar: Marcel

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. J. Drava, Celovec - Borovlje.

Steklo - vsestransko uporabna snov

Ob besedi „steklo“ vsakdo pomisli na prozorno, krhko snov, iz katere so okenska stekla, steklenice in kozarci. Stekla pa je danes že mnogo, na najrazličnejših področjih uporabnih vrst. Poznamo steklo, ki je šestkrat trše od jekla, kot svila mehke steklene tkanine, upogljivo steklo in „žejno“ steklo, ki v transistorjih vpija tudi najmanjše sledove vode. Človek izdeluje steklo že 4.500 let, vendar je šele pred kratkim ugotovil, kako zelo spremenljiva in uporabna je ta snov.

Odkrivanje novih področij steklarske industrije je deloma povzročila konkurenca plastičnih mas in papirja, ki je grozila, da bo steklo izpodrinila. V začetku peldesetih let je naraščajoča uporaba pločevinastih konserv za pivo, mleko in limonado začela močno ogrožati tržišče s steklom. Težji je postal položaj industrije stekla že takrat, ko so arhitekti začeli graditi poslovne stavbe brez oken, da bi si prihranili stroške za klimatske naprave. Zaskrbljeni izdelovalci stekla so začeli iskati možnosti, da bi svoj izdelek tehnološko izboljšali.

Surovine za običajno steklo so apnenec, soda in pesek. Če te snovi pomešamo in stalimo, dobimo tekoče steklo, ki se kmalu strdi. Postopek je zelo preprost in surovin ne manjka. Če bi Zemljo zajel ogromen požar, bi od nje ostala velika steklena krogla.

Če pogledamo steklo pod mikroskopom, opazimo, da nima trdne strukture — njegove molekule niso razporejene v pravilno mrežo kot molekule kristalov. Ta strukturna posebnost omogoča, da med molekule stekla lahko vnesemo različne delce in tako spremenimo njegove lastnosti.

Včasih so ljudje zbirali stare steklenice in črepinje, ki so postale po dolgem ležanju na soncu rdečkaste. Znanstveniki so enak učinek poskušali doseči s kemikalijami: iz njihovih prizadevanj je nastalo na svetlobo občutljivo steklo, na katerem se začrtajo najdrobnejše slike in vzorci. Uporabno je za tiskanje.

Njegov bližnji sorodnik je fototropno steklo, ki pod vplivom ultra vijoličnih žarkov potemni in postane spet svetlo, ko ultravijoličnim žarkom ni več izpostavljeno. Za sedaj izdelujejo iz tega stekla samo leče za sončna očala. V debelejših plasteh namreč fototropno steklo obdrži temno barvo več ur. Če se bo kemikom posrečilo skrajšati čas, v katerem to steklo spet posvetli, se bo njegova uporabnost močno povečala. Primerno bo, na primer za okenska in avtomobilska stekla.

Za odkritje ene najbolj nenavadnih vrst stekla se moramo zahvaliti naključju. Neki znanstvenik je žaril kos za svetlobo občutljivega stekla v peči. Ko ga je hotel vzeti iz nje, mu je zdrsnil na tla, vendar se ni razbil, ampak odskočil. Sedaj tako pripravljeno steklo uporabljajo za nosove raket, saj je zelo odporno proti toploti, ki nastane zaradi trenja z zrakom, ko se raketa vrača na Zemljo.

Po najnovejših poskusih s trdim steklom lahko sklepamo, da bomo čez čas verjetno stanovali v steklenih hišah. Tu in tam trdo steklo že zdaj uporabljajo namesto ometa.

Druga vrsta stekla rabi za večjo varnost v avtomobilih. Kot so pokazale raziskave, večina hudih poškodb na glavi in vratu ne izvira od udarca v vetrobransko steklo, ampak jih povzroči sunek nazaj skozi razbito steklo. Ameriške tovarne stekla so zato izdelale vetrobranske steklo iz varnostnega stekla in umelne snovi, ki je izredno elastična. Če nanj z višine šestih metrov spustimo dva in pol kilograma težko kroglo, se steklo ne razdrobi, ampak le izboči. Vsi novi ameriški avtomobili so opremljeni s takšnimi vetrobranskimi stekli.

Medicina ima dandanes na voljo endoskop, ki omogoča življenjsko važne preiskave. Naprava je podobna špagetu, sestavlja pa jo nekaj sto tisoč kot las tankih steklenih vlaken, ki so svetlobni prevodniki. Z njo je mogoče usmeriti svetlobo v poljubno smer in prenašati slike z enega konca do drugega, in to celo v primeru, da magično nit zavozlamo ali napeljemo okoli vogala. Endoskop uporabljajo zdravniki za odkrivanje želodčnih obolenj, na živalih pa preizkušajo, kako bi z njim lahko preiskovali tudi srčno zaklopko.

Da bi si spet pridobila tržišče, s katerega jo spodrivajo pločevinaste in papirnatke konzerve, je začela ameriška steklarska industrija izdelovati steklenice, ki so pravo tehnično čudo. Nove steklenice so lažje in cenejše od svojih prednic ter so ob vratu in dnu izbo-

čene, da se stranske stene ne morejo poškodovati.

Arhitektom je steklarska industrija ponudila okensko steklo, ki je prevlečeno z do- loženimi kovinskimi oksidi. Tako steklo odbija toplotne žarke in zaradi tega zmanjšuje stroške za klimatske naprave.

Zelo uporabno bo steklo tudi pri bodočih poskusih izkoriščanja ležišč rud na morskem dnu. Steklo ima namreč globinski trdni efekt. V globini 3.000 metrov znaša pritisk vode 315 kilogramov na kvadratni centimeter. Kovinska plošča, ki naj bi vzdržala tolikšen tlak, bi morala biti precej debela. Steklo pa pod visokim pritiskom postane gostejše in zaradi tega še trdnjše.

ZANIMIVOSTI

● Znameniti ruski vojskovodja maršal Suvorov (1729—1800) je mnogokrat osebno zbudil svoje vojake tako, da je kikirikal kot petelin.

● Največji pisalni stroj na svetu so izdelali v nemškem mestu Kaufbeuren. Meri 100 krat 120 centimetrov in tehta 4 cente. 200 vajencev kovinarske šole je vložilo v delo 10.000 prostovoljnih ur.

● Najhujši potres v našem stoletju je prizadel 1. septembra 1923 Japonsko in močno porušil Tokio in Jokohamo. Mrtvih in pogrešanih je bilo v tej naravni katastrofi 142.807.

● Prislovčno pasjo zvestobo je izdal Mathe, najljubši hrt angleškega kralja Richarda II. Ko so kralja leta 1399 v gradu Flint zajeli sovražniki, je stekel k Earlu Lancasterskemu, kraljevemu najbolj zagrizenemu tekmeču, in mu začel lizati roko. Tako je postal pes prvi podložnik kralja Richarda, ki je sklenil zavestništvo z novim gospodarjem, kasnejšim kraljem Henrikom IV. Richard II. je umrl v ječi.

● Domačini v Ekvadorju lovijo velike želve z lokom in puščicami. Ker puščica od blizu ne naredi nobene škode debelemu želvinemu oklepu, jo strelec sprži visoko v zrak s tako preciznostjo, da opiše parabolo in z velike višine pade na želvo. Zaradi prostega pada ima tedaj toliko moči, da žival smrtno rani.

● Canadian River (Kanadska reka) v Združenih državah Amerike izvira v zvezni državi New Mexico in teče skozi Texas ter Oklahomo v Arkansas, v bližini Kanado pa sploh ne pride.

● Abraham Lincoln je bil edini predsednik Združenih držav Amerike, ki je služil v vojski — prej ko je kot predsednik postal tudi vrhovni poveljnik — kot navaden vojak. V vojski je bil od 27. maja do 10. julija 1835 in je dobival 21 centov plače na dan.

● Neka sovjetska tovarna konzerv je dala na trg pločevinke s kondenziranim in sladkanim křitovim mlekom. Pred podrugim letom so v Ohotskem morju ujeli veliko samico kita skupaj z mladčiči. Ko so mladčiči odrasli, so jih spustili, mater pa so udomacili. Naučili so se jo molsti in pridobili pri vsaki molži okoli 200 litrov odličnega mleka, ki vsebuje 60—70 odstotkov maščob. Mleko sterilizirajo, sladkajo in na poseben način obdelajo. Za uporabo je prav tako kot kravje, le večjo hranilno vrednost ima.

● Blizu Luganskega jezera v Švici je ohranjen najstarejši zemljevid na svetu. Vrezali so ga v skalo štiri tisočletja pred našim štetjem. Kaže dokaj zapleteno pot, označeno z majhnimi sledovi stopinj. V določenih razmakih so označena počivališča, zvezdice v različnih položajih ob robu poti pa pomenijo morda čas potovanja.

Leta 1921 je češki pisatelj Karel Čapek, ki je skoval ime robot, napisal igro, v kateri cela armada mehaničnih pošasti zavzame svet. Dandanašnji je svet res poln takih pošasti, toda vse so še vedno pod človekovim nadzorstvom. Delajo v tovarnah in opravljajo stvari, ki bi jih navadni stroji ne zmogli brez navzočnosti človekove roke. Tak značilni robot ima ponavadi hidravlično roko, ki se lahko steguje, grabi industrijski material in ga prenaša z enega mesta na drugo. V ZDA izdelujeta robote, uporabne v industriji, v glavnem dve tovarni. Zdaj je takih pošasti samo v ZDA že kakih 150, cena posameznih pa se giblje od 18 tisoč do 25.000 dolarjev. Obe tovarni pričakujeta, da bosta že spričo sedanjega povpraševanja naredili do leta 1972 kakih 5000 takih robotov.

Roboti so zelo v rabi v gradbeni industriji. Posebno so pripravljeni za prenašanje opeke, ko vsak robot zaleže za sedem delavcev. V avtomobilski industriji jih uporabljajo za nameščanje raz-

Roboti prihajajo

nih razžarjenih osi v ležiča, v Fordovih tovarnah pa neki robot celo barva motorje.

Če se ne pokaže, ima investitor z njihovim delom že čez dve leti povrnjen denar tistim, ki robote sposojajo. Izposojevalnina je ponavadi 2,7 dolarja na uro za prvih petsto ur, nato pa se zniža na 1,7 dolarja.

Ker je tako pripraven, ker dela kar naprej in ker ne potrebuje malic, ni tedaj nič čudnega, da so nekateri ameriški sindikati že pritožili čez uporabo robotov v industriji. Res pa je spet, da za nekatera dela delavec veliko raje vidi, če jih opravlja robot.

Nekaj podatkov o safirjih

Safirji so prav tako kot rubini sestavljeni iz iste snovi. V bistvu so to kristali aluminijevog oksida, ki mu znanstveniki pravijo korund. Tako kot rubin spadajo tudi safirji skupaj z diamantom, smaragdom in biserom v skupino najbolj cenjenih draguljev.

Zmotno je zelo razširjeno mnenje, da so safirji samo modre barve. Le redki vedo, da se safirji v naravi pojavljajo v mnogih različnih barvah. Čisti, brezbarvni safirji naravnega izvora so prava redkost. Zaradi pomanjkanja barve in leska jih draguljarji le redkokdaj brusijo za nakit. Večina tako imenovanih „belih safirjev“, ki jih vidimo v cenemem nakitu, je sintetičnega izvora.

Barva safirjev je odvisna od

kemičnih primesi v kristalih. Poleg modrih safirjev obstajajo zeleni, vijoličasti, rumeni in rožnati z mnogimi vmesnimi odtenki.

Kot pri večini dragih kamnov, tako tudi pri safirjih ni njihova kemična sestava tisti dejavnik, ki odloča o njihovi vrednosti, temveč to, kakšen videz imajo. Najdragocenejši med njimi imajo lepo modro barvo in izvirajo večinoma iz Tajske. Druga najdišča safirjev so v Indiji, Avstraliji, v Združenih državah Amerike in na Cejlonu. Najdišča na Cejlonu so izredno bogata in iz njih izvirajo mnogi izmed zelenih, rumenih in pisanih kamnov.

Tudi med safirji je mogoče najti tako imenovane zvezdne kamne. Pri pravilno obrušeni zvezdni safirjih je mogoče prav tako kot pri zvezdnih rubinih videti na površini kamna svetel sij v obliki šestokrake zvezde.

Tudi safirje lahko pridobivamo sintetično. Postopek je enak kot pri pridobivanju sintetičnih rubinov s to razliko, da osnovni surovini aluminijevemu oksidu dodajo namesto titanovega oksida ali železovega oksida kot pri izdelavi umetnih rubinov majhne količine drugih kemičnih snovi, pač glede na to, kakšne barve safir želijo izdelati.

Tako se je zgodilo, da je vzbrstela mladika na prepelelem drevesu. Na klancu siromakov in izgnancev se je zbudilo upanje, vse je bilo vznemirjeno, izba pri Mihovih je bila zmerom polna, najpogostejše je prihajal pisar. Slovesen je bil in govoril je mnogo, čudne reči iz mesta, iz šole, prav kakor človek, ki je veliko vedel in veliko izkusil. Tudi čevljar je prihajal, toda ni verjel veliko, dejal je, da ni zaupali ljudem tam doli; da ga bodo spravili v mesto ter potem pozabili nanj in ga pustili tam v gnoju, v siromaštvu. Boljše bi bilo, da bi ostal doma in da bi ne hodil iz življenja, ki se je v njem rodil in ki ga je navajen. Taki iz svojega pravega življenja izrvani ljudje so še veliko nesrečnejši, kadar se vrnejo vanj, potem ko so bili okusili sladkost sveta. In vrnejo se vsi... Čevljarja niso poslušali, pijan je bil zmerom in govoril je kakor razbojnik, nič mu ni bilo verjeti. Tudi v cerkev ni hodil nikoli in nedelja mu je bila samo toliko, da je popil malo več žganja nego ob delavnikih. Pisar pa je bil pameten in izkušen človek; pripovedoval je o mestnih ljudeh, kakor da bi bil znanec in prijatelj vseh; nič mu ni bilo skritega na svetu in o vsaki stvari je znal govoriti, da se je človek čutil.

Francka je bila veliko zdoma, posebno na jesen, ko se je bližal čas. Vsi so bili prijazni, dasi so govorili z njo kakor z dekle, in čakala je časih po celo dolgo uro v temni pred-sobi, preden je prišla gospa in jo je ogovorila. Župan ji je dal deset goldinarjev, župnik ji je izročil pismo na gospoda v mestu, ki bo preskrbel Lojzetu kosilo; dobila je pri sodniku za Lojzeta stare obleke, ki jo je bilo treba popraviti, prenaraditi in zakrpati; — veliko je bilo dela in skrbi, toda skrbi so bile sladke. Kadar je šivala ponoči, tudi Lojze ni spal in razgovarjala sta se tiho, da bi se ne predramila mati, ki je sople težko za zastorom, in mala Francka, ki je ležala na skrinji in se je premetavala. Nekaj sladkega skoro skrivnostnega je zblížalo mater in sina; velikih upov

polne sanje so bile tako enake, da jih nista skrivala drug drugemu in da se jih nista sramovala. Komaj še se je poznala razlika med otrokom in materjo, celo obraza sta si bila čisto podobna, oči so sanjale enako in so gledale skozi sivo steno daleč v svet, ki se je razprostil tam velik in krasen. Srečali so se pogledi in spoznala sta oba, da mislita na očeta, in oba sta spoznala, kako je bila ta misel težka in žalostna. „Da bi bili zdaj doma!“ — Molčala sta, toda kmalu in hkrati sta se obraza zjasnila in spet so se srečali pogledi. Francka je izpregovorila: „Morda se bosta srečala v mestu, nenadoma na ulicah!“ — Morda se bosta srečala v mestu, oba srečna in vesela; hodil bo Lojze, morda na večer, po ulicah, kjer stojе ob obeh straneh visoka poslopja in lepe cerkve vse naokoli — in tedaj mu položi nekdo roko na ramo: „Lojze, kaj pa ti tukaj delaš?“

Oče stoji pred njim, gosposko oblečen, in se čudi in je ves vesel.

„Študiram, oče!“ bo odgovoril Lojze. „Gospodje so me dali v šolo, vse se je doma izpremenilo, ljudje so blagi in prijazni in nič več ni siromakov na klancu.“

In spomnila sta se na Toneta. „Da bi bil doma, Tone, ubogi Tone, ki je šel, kakor da bi ga bili obsodili na smrt.“

„Saj pride tudi lahko v Ljubljano... pozneje... k očetu morda, če je tam... o, ki je prav gotovo tam — kje pa bi bil drugje? In vsi bodo skupaj, lepo bodo živeli, vse skrbi bodo pri kraju...“

Dvoje otrok je sanjalo in božji mir je bil v izbi. Za zagrinalom je soplo težko in na skrinji se je premetavala mala Francka.

Na predvečer slovesa je bila velika gostba pri Mihovih. Pisar in čevljar sta kupila žganje, pol klanca je bilo zbranega v prostorni izbi. Francka je napravila bogato večerjo, jedli so svinjino in bel kruh, dišalo je tako prijetno, da se je

Ivan Cankar:

NA KLANCU

19

Stopila je k njemu gospa sodnica, in gospa notarka je stala zraven, in županja, debela stacunarka. „Kaj pa dela tvoja mati?“ ga je prašala sodnica.

„Reci ji, da naj pride k meni!“

„Šivajol!“ je odgovoril Lojze.

„Bomo že vse napravili,“ je dejal župan štacunar. „Naj se oglasi mati pri meni!“ je dejal...

Vse to je bilo tako čudovito, prišlo je tako nenadoma, da bi se Lojze smejal in jokal obenem. Ni mogel odgovorjati, vse se je zibalo pred njim. Ko so delili češnje in štruklje, je komaj okusil; potem so napravili velik prostor in pričele so se igre; otroci so se podili in so kričali, Lojze pa je hitel domov, po bližnjicah čez polje, mimo trga in po klancu gor. Tekel je skoro in ves zasoplen je bil. V rokah je nosil robec, ki je bil spravljen vanj češnje in štruklje, pod pazduho je tiščal rdečo, z zlatom obrezano knjigo, zavito v mehak papir.

„Mati, v Ljubljano pojdem!“ je zaklical, ko je stopil v izbo.

Mati se je prestrašila, snela je naočnike in je vstala. „V Ljubljano pojdem, so dejali gospodje. Vse bodo sami napravili; rekli so, da se oglasite pri njih. Že jeseni pojdem.“ —

Otroci
in bolezni

Smo v času, ko pogosto zbolijo otroci, tudi tisti, ki so sicer odporni. Toda koliko je otrok v osnovi bolj zdrav, toliko težje prenaša obvezno ležanje, morebitne zdravniške obiske, jemanje zdravil, skratka: bolniško disciplino.

V takšnih primerih more materin odnos do otroka in boleznijo pogosto bolj pomagati pri izboljšanju zdravja in trenutne krize kot sam zdravnik. Mati mora v takšnih trenutkih razumeti otroka in mu nuditi toplino in prijateljsko besedo, hkrati pa ne sme otroku kazati svoje vznemirjenosti.

Torej — vaš otrok je prehlajen. Vsi znaki so očitni: glavobol, moker nos, solzne oči. Zvišana temperatura še ne pomeni, da gre za resno bolezen, temveč da se telo brani pred boleznijo. Otroku nudite prvo pomoč tako, da ga denete v posteljo, da ga toplo oblečete in pokrijete, toda ne preveč; to pa še ne pomeni, da mu ne boste nudili svežega zraka z zračenjem prostora, v katerem leži. Otroku naj ne začuti, da so oči vseh družinskih članov uprte izključno vanj in da je postal središče. Vse to bi pomenilo pripravljanje terena za zdajšnjo ali poznejšo hipohondrijo...

Naučite otroka, ko je še majhen, da se ne boji zdravil. Le-ta ne smejo postati zanj "strašilo"; prav tako ne sme postati jemanje zdravil poseben obred, ki se pričinja s stavkom: "Če vzameš tableto, boš dobil novo igračko ali čokolado." Tak odnos pripelje hitro do izsiljevanja. Naučite otroka, da je njegova dolžnost — prav tako kot umivanje zob in sploh umivanje — jemati zdravila, kadar je bolan. Prav tako naj ne bo zdravnikov obiske za otroka nekaj grozovitega.

Vsako vnetje grla in angine spremlja zvišana temperatura, zato ne ustvarjajte v hiši panike. Denite otroka v posteljo; prva dva dni boleznijo mu omogočite čimveč možnosti za počitek. V sobi naj ne bo preveč svetlo, posteljino pa zmenjajte, da se bo otrok prijetneje počutil v "sveži" postelji.

Danes ima večina zdravil, namenjenih otrokom, prijeten okus. Farmakologi so se potrudili in odpravili "strašna in grenka" zdravila iz časov naših babic. Zakaj jih potem otrok ne bi jemal brez hrupa? Vedite tudi, da zdravila pomagajo le, če jih otrok zaužije ob pravi uri, redno in v določeni količini.

Pogosto mora sprejeti otrok tudi injekcijo. Največkrat injekcije ne bolijo, razen tistega znanega pika, toda kljub temu je treba otroka pripraviti na določeno bolečino: postopoma, blago in previdno. Nikoli pa otroku ne obljubite kazni, če se bo uprl zdravniku.

In ko je vaš malček že iz najhujšega, mora ostati še nekaj dni v sobi ali celo v postelji. Ker se mu je povrnil apetit, mu pozornost pravi pravi. Poiščite si v teh dneh vsaj pol urice prostega časa, da preberete otroku pravljico. Hitreje bo ozdravel, če bo čutil, da ni osamljen, hkrati pa mu bodo ti trenutki, ko odraste, prijeten spomin na otroška leta.

celo mati na postelji vzdignla, odgrnili so zagrinjalo, zato da je videla vso veselo družbo; v naročju je imela krožnik in je jedla brez vilic, ker se ji je roka tresla.

Čevljar se je kmalu opil in se je prepil s pisarjem, ki je sedel zelo modro in slovesno za mizo ter si je privezal bel robec okoli vratu, da bi si med jedjo obleke ne omazal.

"Ljudje so dobri, samo razumeti jih je treba!" je trdil pisar. "No, kdo pa jih je prosil, da bi se pobrinili za fanta? Sami so se spomnili — odprli so roko, ne da bi jih bil kdo nadlegoval, ne da bi kaj imeli od tega... Seveda, če gre človek nadjne kakor berač na cesti, kakor razbojnik — potem ni nič, so trdi... Samo nadlegovali ne gospode!"

"Je že prav!" je odgovarjal čevljar. "Ampak tudi oni naj ne nadlegujejo nas siromakov. Zakaj pa so bogati? Zato, ker nas nadlegujejo! Nas vse, ki smo tukaj, so nadlegovali tako dolgo, dokler nas niso slekli čisto do nagega ter nas spodili na klanec. Mene so še zaprli vrhu tega."

Družba se je zasmejala. Niso spoštovali čevljarja, ker je govoril, da bi človeku vstajali lasje, toda poslušali so ga radi.

"In kaj so napravili zdaj imenitnega?" je nadaljeval. "Ali mislite, da so se pobrigali za fanta iz same dobrote, da jih je gnalo srce? Za kratek čas so se pobrigali zanj, v zabavo so jim taka dobra dela, ki jih ne stanejo veliko. Kadar se naveličajo zabave, bodo pri kraju vsa dobra dela. To se pravi, da se delajo norca iz nas siromakov, in jaz bi ne vzel od njih niti prevrzanega krajcarja."

Lojzeta je bilo hudo, da je čevljar tako govoril, in tudi Francka je bila nezadovoljna.

"Če bi mi ne dali nič drugega, kakor enkrat dobro besedo," je dejala, "pa bi jim bila hvaležna zanj."

"Seveda," se je nasmehnil čevljar. "Vedo, da ste taki, zato se delajo norca in nosijo glavo še bolj pokonci. Ka-

Koristnost smrekovega olja

Pozimi, ko se zadržujemo večinoma v zaprtih prostorih, na toplem, nam dobro de, če kdaj pa kdaj osvežimo zrak. To najbolje naredimo s smrekovim oljem.

Taka osvežitev zraka pravzaprav ni nova; marsikje na podeželju imajo navado, da posebno pozimi naložijo na ogenj smrekove vejice, da v stanovanju prijetno diši.

Smrekovo olje je prijetno, po limonah dišeča tekočina, ki na zraku hlapi; prostor, v katerem izhlapeva, pa dobi prijeten vonj po iglastem gozdu.

Drobni nasveti

■ Tintne madeže odpravite s kamnitih stopnic s klorovim apnom, ki ga zmešate v vodi in pridenete malo oetne kisline (na 20 g belega apna 5 g kisline).

■ Presno maslo, ki je postalo žarko, bo spet užitno, če ga v mleku izperete, nato pa ga izplaknete v vodi tako dolgo, da postane čista. Nato maslo še napolnite in dobro pregetite.

■ Star, zanemarjen porcelan očistite z zmesjo iz poldruga litra vode, v kateri ste skuhale malo klorovega apna, nekoliko oetne kisline in soli. Ko se ta zmes ohladi, zdrgete z njo umazana mesta na porcelanu nalahno s ščetko. Potem posodo dobro izplaknite v mlačni vodi in zdrgete še s platneno krpo.

■ Če je stanovanje na novo prepleškano in je ostal o stanovanju neprijeten vonj po barvah, postavite vanj posodo z mlekom. Mleko bo vsrkalo neprijetni vonj.

■ Čajne madeže s posode odpravite z milom in kuhinjsko soljo.

S smrekovim oljem si pomagajo tudi v gledališčih, kino dvoranah, bolnišnicah, avtobusih in povsod tam, kjer se zbira veliko ljudi, pa je prostore težko zračiti. Doma si lahko pomagamo tudi tako, da natočimo v posodo vodo in nekaj kapljic smrekovega olja; le-to takoj prične hlapeti, ko postavimo posodo na toplo peč ali radiator. Kmalu v prostoru prijetno in osvežujoče zadiši.

Smrekovega olja pa ne uporabljamo samo za osvežitev prostorov. V precejšnjih količinah ga uporabijo tudi v kozmetiki in celo za zdravljenje. Najbolj so znane smrekove kopeli: vodi dodamo nekaj kapljic smrekovega olja ali pa tablete in tekočine, ki jim je dodano smrekovo olje. S tem dodatkom prijetnost kopanja še povečamo; to občutimo kot prijetno toploto na koži, ki pordi zaradi večjega priliva krvi.

Nekaj kapljic smrekovega olja v alkoholu odlično osveži usta, uporabljamo pa ga tudi za grgranje pri vnetju grla. Smrekovo olje ne le da prijetno diši, ampak tudi razkužuje, ker ubija glivice ali vsaj preprečuje njihovo rast. Poleg tega utrjuje dlesni in pušča v ustih prijeten vonj. Znana je tudi uporaba smrekovega olja za inhalacijo — vdihavanje pri obolenju nosne votline. Nekaj kapljic smrekovega olja vlijemo v vročo vodo in vdihavamo soparo. Včasih pomaga že vdihavanje olja, ki ga nakapamo na robec in vdihavamo. Dobro je tudi, če prehlajenim otrokom nakapamo na blazinicco nekaj kapljic smrekovega olja; to prijetno dene, ker jih osveži in pomiri. Včasih pomaga tudi pri oslovskem kašlju, da omili napade.

Pravijo, da smrekovo olje preganja molje. Če polijete po dnu omare nekoliko olja, bo počasi hlapelo, duh po smrečju pa bo odganjal molje. Prijetnega duha po svežem se bo navzele tudi obleke; to ji bo le v korist. Tudi med perilo dajejo s smrečnim oljem napojeno vato ali pivnik, da ima perilo prijeten in osvežujoč duh. Pri tem se ni treba bati, da bi olje pustilo madeže, ker smrečno olje ni mastno in počasi izhlapi.

Jabolko - najbolj zdravo sadje

Znan angleški pregovor se glasi: "Vsak dan pojejte eno jabolko z lupino vred, pa boste zdravi!"

V nekem francoskem medicinskem časniku so objavili, da eno jabolko zadostuje telesu za hrano in energijo za nekaj ur. Sorta jabolk reneta vsebuje na primer več fosforja kot druge sorte in prav zaradi tega pomaga telesu odstraniti odvečne strupene kisline, ki zapuščajo telo z izločanjem urina. Reneta je odlično sredstvo bolnikom z nezadostno ledvično funkcijo.

Kanadsko jabolko je bogato s sladkorjem, ki ga mišice človeškega telesa hitreje asimilirajo kot katerikoli drug sladkor.

Zdravniki svetujejo za dojenčke, ki bolehalo za črevesnim katarjem, nastrgano kislino jabolko, ki naj stoji eno uro na zraku, da porjavi.

Rusko narodno zdravstvo pravi: "Jabolko, ki ga zjutraj pojedete s skorjo vred, vas bo rešilo vseh trebušnih neprijetnosti. Počenjajte pa to vsaj šest tednov zaporedi!"

Po preležani gripi, pri fizičnem ali umskem naporu so jabolka, ki smo jih spekli v

pečici in potrosili s sladkorjem, blagodejno zdravilo.

Znano je tudi, da jabolka pomagajo pri utrujenosti, francoski zdravniki pa priporočajo tudi grizenje jabolčnih pečk. Le-te namreč vsebujejo veliko količino vitaminov, ki so nam potrebni za ravnovesje živčnega sistema.

Vendar se izogibajmo prekislim jabolkom; prav tako tudi ne uživajmo veliko jabolk naenkrat, kajti jabolko ni kompletna hrana. In ne pozabimo, da je tik pod jabolčno lupino največ vitaminov, zato jih nikar ne lupimo.

Poskusite!

OGRSKO ZELJE

Ena manjša zeljna glava, 1 kisto jabolko, četrt svežega svinjskega mesa, sol, kumina, paprika, mletec, voda in kisa, 1 žlička paradižnikove meze, nekaj zinz prekaljene slanice.

Posodo obložimo s tankimi rezinami prekajene slanice. Nanje zvrnemo narezano zelje, vrhu zelja polijemo rezine. V sredini naredimo jamico in stresamo vanjo koščke zrezanega mesa ter vse skupaj osolimo in potresemo s kumino in papriko. Na vrhu nalijemo zelje. Jed zalijemo z vodo in kisom in dodamo paradižnik. Pokrijemo in kuhamo kaki 2 uri. Tako pripravljeno zelje serviramo kot samostojno jed s kruhom, lahko pa ponudimo zraven še krompir ali

SVINJSKO MESO — PEČENO ALI KUHAMO V SOPARI

Pol kg svinjskega mesa, 1 kg krompirja, 1 žebec, malo paprike, 1 dl kisle smetane, 2 dl kislega mleka, sol.

Meso zrežemo na tanke ploščice ali koščke, krompir olupimo in ravno tako zrežemo na listke. V posodo damo meso, krompir, žebec in kislino. Meso potresemo s papriko in žebec, na vrh pa denemo krompir, ter ga tudi osolimo. Čez vse polijemo kislino mleko smetano. Tako pripravljeno jed lahko spečemo v pečici ali skuhamo v sopari.

SKUTINI SVALJKI

Zanje potrebujemo: 20 dkg moke, 1/4 kg skute, 2 jajci, slan krop in maslo za zabelo.

Presejani moki dodamo pretlačeno skuto, sol, jajci; na hitro ugotovimo testo in oblikujemo svaljke. Zatem jih kuhamo v slanim krompirju 10 minut. Zabelimo in takoj ponudimo s solato ali poljubno omako.

Moremo pa jih tudi ocvreti, posladkati in ponuditi s sadnim sokom.

Če ste preveč suhi

Če se želite zrediti, morate najprej zdravniški pregled, kajti mršavost more biti tudi bolezenska. Se le ste prepričani, da ste zdravi, pričnite — jesti!

Najpomembnejši dejavnik pri mršavosti so slabi živci. Poskusite najprej njih pozdraviti. Mnogo spite, najmanj 8 do 10 ur dnevno!

Pred večerjo ali spanjem se sprehajajte pol ure! Po sleherni večerji popijte pol litra piva, ker vsebuje hmelj in kalorije, ki pomembno vplivajo na živce in pospešujejo njihovo delovanje.

Spremenite način prehrane! Jejite najmanj šestkrat na dan; vaš želodec mora biti vedno poln. Jejite, kar vam srce poželi!

Omake, ki jih boste uživali, naj bodo z gledi kulinarične umetnosti, zrezki panirane, meso mastno. Jejite banane, hruške, grozdje, kompot s sladko smetano, torte, pecivo, kremami in čokolado!

Nikar ne uživate premočne kave, čaj in žganih pijač!

Angleške osmice

Na desko denite 28 dkg moke in 14 dkg svinjskega masla. Maslo dobro zmešajte z moko in zdrobite. Potem dodajte sok in lupine polovice limone, 6 rumenjakov, 2 žlici vina, 14 dkg sladkorja, 1 dkg pecilnega praška in za nožev konico soli. Iz tega hitro naredite testo, ga razvaljajte in ga pogladite po laseh. "Spaš pojdi, Lojze! Kaj veš, kakšen dan bo jutri?" — Lojzeta je izpreletelo, tako se je iztrezil in oči so pogledale bistro.

dišalo močno po žganju in zrak je bil poln tobakovnega dima. Francka je odprla okno; mesec je sijal.

Lojze je vstal in zazibalo se je pred njim. "Glej, pijan sem!" si je mislil in zasmejal se je; zdelo se mu je čudno in smešno, da je bil pijan, nič mu ni bilo neprijetno in sam zazibalo se je, kamor je pogledal: zibala se je nalahko miza, kakor da bi bil kdo spodaj in bi jo dvigal s hrbtom, zibala so se vrata, zibala so se okna in tla so se časih malo zamajala. Sedel je na posteljo. Mati je stopila k njemu in ga je pogladila po laseh. "Spaš pojdi, Lojze! Kaj veš, kakšen dan bo jutri?" — Lojzeta je izpreletelo, tako se je iztrezil in oči so pogledale bistro.

Ko se je razpravil in je ležal že dolgo časa, se je vzdignil na komolcih in je pogledal proti materini postelji. Mati je klečala na tleh, čisto je bila sključena v dve gube in Lojze je slišal, kako je šepetala. Na mizi je bila luč globoko privita, tako da je bil mrak v izbi.

"Mati!" je zaklical Lojze na lahko in je iztegnil roko. Mati je dvignila glavo počasi in se je ozrla k Lojzetu. Njen obraz je bil čudno mlad, ves bel in brez gub, ustnice so se smehljale mirno.

"Jaz ne morem spati."

"Moli naglas!"

Pokleknil je v postelji in molila sta polglasno. Za stolom je sople mati, mala Francka je ležala na tleh in se smehljala s polodprtimi ustnicami. Zunaj je bil lep večer, mir božji je plaval nad vso pokrajino.

Ko se je danilo, sta se mati in Lojze že odpravila. Spleta mati se je zbudila in je kašljala za zagrinjalom, mala Francka je sedela v sami srajci na tleh in je jokala. Spleta na prag za bratom in za materjo, ki sta bila oba nedolžno oblečena in sta imela velike cule v rokah. "Nater po di, Francka!" je zaklical Lojze, ko je bil že na klanec. (Nadaljevanje v prihodnji številki)

dar ne bo nikogar več, ki bi jim roko poljubil, je tudi iztegovali ne bodo."

"Nevoščljivost govori iz vas!" mu je očital pisar.

"Nevoščljivost, kaj pa drugega; samo škoda, da niso vsi ljudje nevoščljivi; drugače bi bilo na svetu."

Lojze je pil žganje, omamilo ga je kmalu in napolnilo so mu glavo velike in sladke misli. Rad bi bil z materjo sam, da bi se razgovarjala — o ljubljani, o lepih hišah, ki so tam, o lepem življenju, ki čaka v prihodnosti. In še dalje so šle njegove misli, zmerom više so se spenjale, že je dovršil vse šole, že je bil imeniten in velik, vsi so živeli pri njem, mati, oče in Tone in Francka; vsega je bilo zmerom dovolj na mizi, pečenke, vina, oče je sedel ves dan za mizo in je kadil in bral romane, mati je hodila po gospodskih izbah in je pospravljala, zato da ji ni bilo dolgčas; zvečer pa je bila luč na mizi in sedeli so vsi skupaj in so se razgovarjali — večer božič je bil, večna velika noč. In prišel je časih čevljar v vas — dali so mu vina in so ga pogostili prijazno; zmajeval je z glavo in ni mogel izpregovoriti grde besede. Prišel je pisar, poklonil se je že pri durih; branil se je malo, toda nato je sedel za mizo in si privezal okoli vratu bel robec in se je smehljaj, kakor da bi mu svelila luč v oči. Vsi so prišli — ves klanec je prišel, vse lačno, zakrpano in zbegano ubožstvo, in on jih je pogostil vse, velika pojedina je bila in šele pozno v noč so se vračali na klanec v desetih kočijah, peli so po poti in vriskali, vino jim je bilo stopilo v glavo in izginilo je nenadoma vse siromaštvo, vsa grda grenkoba je izginila iz src; klanec siromakov, ki je gledal prej dol na trg temno in zavistno, je odprl tope oči in je gledal dol jasno in veselo, kakor brat na brata...

Razšla se je družba, ko je bilo že pozno in so v trgu ugasnile že skoro vse luči. Glasil se je potem zunaj še dolgo glas čevljarjev, ki je prepeval po klanec. V izbi je

Anekdote

Francoski filozof etično-estetskega vitalizma Jean Marie Guyau je govoril o bližajoči se vojni: „Reveže bo vojna docela uničila,” je nekdo pripomnil.

„Kje neki,” je odgovoril Jean Marie, „še mnogo več nas bo!”

OOO

Beckmann se je nekoč spri z ravnateljem berlinskega gledališča. V odgovoru je napisal med drugim tudi tole:

„Spoštovani ravnatelj! Vi ste vitez Rdečega orla tretje vrste, ravnatelj gledališča druge vrste in govedina prve vrste!”

OOO

O nekem zbadljivem kritiku je Beckmann dejal:

„Recite, kar hočete, ta človek je dober: toliko ljudem je že ukradel čast, a je ni zase prav nič obdržal!”

OOO

Ko je bil Heine bolan, ga je obiskal prijatelj. Prišel je k njemu prav v trenutku, ko so ga strežnice prenašale s postelje na posteljo.

„Kako se kaj počutiš?” ga je vprašal prijatelj.

„Dobro; kakor vidiš, me ženske še zmerom nosijo na rokah.”

OOO

Švedski zdravnik in pisatelj Axel Munthe se je v Neaplju znašel med trumo ljudi, ki je gledala v neki plakat. V svojem Anacapiju je pozabil naočnike in pobral starejšega možaka, kaj na lepaku piše. „Zelo mi je žal, signore, toda tudi jaz sem nepismen,” mu je ta odvrnil.

OOO

V neki zelo ugledni družbi politikov in poslancev je priljubljeni komik Toto dejal: „Politiki so kot kačipotli!”

Toto je počakal, da so gospodje polaskani prikimali in nadaljeval: „Da! Po poti, ki jo drugim kažejo, sami ne gredo!”

klenico penečega vina. Zadelo ga je v srce, moral se je nasloniti na zid. „Moj bog,” je vzdihnil, „Helena ne živi sama.”

*

Ko se je Helena Leymarie čez dobro uro vrnila, ji je sosedka povedala: „Videla sem vašega Renauda; tekel je po ulici navzdol in se niti ni ozrl, ko sem ga klicala.”

„Tekel je? V katero smer?”

„Proti Thiviersu.”

Helena je pohitela k županu, ki pa o vsej stvari ni vedel ničesar.

„Zelo se bojim, gospod župan. Renaud je kljub svoji zunanji trdi skorji skrajno občutljiv in ljubosumen človek. Videl je mizo, pogrnjeno za dve osebi. Prav gotovo ni doumel, da sem pričakovala prav njega. Takoj ga moram najti, gospod župan. Brezpozojno. Saj ga tako ljubim!”

Župan je brž poslal kolesarja na postajo Thiviers, toda Renaud Leymarie, kakor da se je pogreznil v zemljo. Helena je vso noč čakala pri mizi, na kateri so pričele cvetice ve-

neti. Ni se pritaknila nobene jedi.

Minil je en dan, en mesec.

Minilo je mnogo let od tega dne in nikoli ni ničesar več izvedela o svojem možu.

To zgodbo sem napisal v upanju, da jo bo bral in se vrnil.

Za dobro voljo

„Ali ti Franci na začetek pisma še zmeraj napiše ‚Moja draga Glorija?’”

„Odkar mi je poklonil novo obleko, piše samo še ‚moja najdražja Glorija.’”

•

„A ste letos imeli veliko snega v barih?”

„Jaz ne, pač pa moj sosed.”

„Kako to?”

„No, da, saj ima mnogo večje posestvo kot jaz.”

•

Pri Korenovih so dobili dvojčka. Srečni oče želi veselo novico sporočiti tudi svojim staršem. Na bližnji pošti še ves zmeden odda brzojavko, ki naj bi bila jedrnata in vrh vsega še kratka:

„Davi dobil dva zdrava dečka. Jutri več.”

•

Cedna gospodična je dolgo izbirala primerno jopico. Naposled je vprašala prodajalca, ki se je očitno zagledal vanjo:

„Koliko stane tale?”

Prodajalec je tvegaj vse: „Poljubček, prelepa!”

Nakupovalka se strinja: „Dobro, prav mi je. Moja stara mama pride popoldne plačati!”

•

„Poslušajte, obtoženka,” se je razjezil sodnik, „ni bilo dovolj, da ste za možem vrgli krožnik. Za njim ste zaluzali še vilice, ki so se mu zabodle v hrbet. Zakaj to?”

„Ker ga s krožnikom nisem zadela.”

•

Gospodinja svoji novi pomočnici: „Če boste kaj razbili, mi morate takoj povedati.”

Pomočnica: „Ali res mora biti takoj? Bojim se namreč, da bo preveč naporno za vas, če vas bom tolikokrat nadlegovala.”

•

Zdravnik svetuje pacientki: „Predvsem več zraka in gibanja! Sprehajajte se vsak dan po več ur.”

„Ne,” energično ugovarja stranka, „tega si res ne morem privoščiti; ljudje bi takoj dejali, da smo prodali naš novi avtomobil.”

•

Ona: „Ali občuduješ mojo novo obleko?”

On: „Ne, pač pa račun zanjol!”

Zgodba, ki vam jo pripovedujem, je resnična. Bilo je leta 1945 v vasi, ki jo imenujemo Chardeuil, čeprav to ni njeno pravo ime; iz razumljivih razlogov ga moram zamolčati. Pričinja se v vlak, s katerim so se vračali francoski vojni ujetniki iz Nemčije. V nekem oddelku za deset oseb se je nagnetlo dvanajst preutrujenih bivših ujetnikov, ki pa so bili razigrani in veseli. Po petletni odsotnosti so zanesljivo vedeli, da bodo spet videli svojo domovino, svoje domove in družine.

Skoraj vsak je nosil v sebi podobo svoje žene in ljubezen do nje v upih in skrbih. Ali je ostala taka, kot je bila, in zvesta? Kaj je doživela, kaj je počela v dolgi dobi osamljenosti? Tisti, ki so imeli otroke, niso bili toliko zaskrbljeni. Žene so se morale posvečati otrokom in njihova navzočnost bo bivšim ujetnikom olajšala prve dneve po povratku.

V kotu oddelka je sedel mož, čigar poteze in oči so dopuščale domnevo,

ANDRÉ MAUROIS

Povratek

da ni Francoz, ampak Španec. Ime mu je bilo Renaud Leymarie in je bil iz Chardeuila. Medtem ko je ponočni vlak drvel skozi pokrajino in je od časa do časa samo žvižganje lokomotive prekinilo enolično ropotanje koles, se je Renaud razgovarjal s svojim sosedom:

„Ali si poročen, Saturnin?”

„No, seveda... dve leti pred vojno, dvoje otrok. Ime ji je Marta; hočeš videti njeno sliko?”

Saturnin droben in vesel možak z brazgotinastim obrazom, je potegnil zamaščeno listnico iz notranjega žepa svojega suknjica in ponosno pokazal že precej izdelano sliko.

„Zares je čedna,” je menil Leymarie. „In se ne bojiš povratka?”

„Bojim? Blazno se že veselim. Zakaj naj bi se bal?”

„Ker je lepa, ker je bila sama in ker je še toliko drugih mož na svetu...”

„Temu se moram smejati. Za Marto kratko in malo drugi možje ne obstajajo. Vedno sva bila srečna. Če bi ti prebral šele pisma, ki mi jih je pisala vsa ta leta...”

„No, da, pisma. To še ničesar ne dokazuje. Tudi jaz sem prejemal lepa pisma, a sem vendar nemiren.”

„Ti torej nisi prepričan o zvestobi svoje žene?”

„Že, vsaj nekaj sem bil. Šest let sva poročena in najino razmerje se nikoli ni skalilo.”

„Pa kaj bi torej še rad?”

„To stvar občutja, dragi moj. Sem take vrste človek, ki nikoli ne veruje v srečo. Vedno sem si dopovedoval, da je Helena zame predobra, prelepa, prepametna. Sposobna žena je, ki se v vse razume. Samo da se dotakne krpe in že je iz nje napravila obleko. Urejuje skromno podeželsko hišico in že je iz nje ustvarila paradiž. Med vojno je bilo v naših krajih mnogo beguncev in med njimi mnogo mož — boljših, kot sem jaz. Morda celo tujski, zavezniki. Najlepša žena v vasi jim je gotovo zmešala glave.”

„Pa kaj zato? Da te je le ljubila!”

„Prav imaš. Toda predstavlja si, kaj pomeni biti pet let sam. Chardeuil ni njen domači kraj in v njem ni imela nobenih svojcev. Skušnjava so torej bile zares velike.”

„Moram ti že reči, da si zelo smeten. Preveč razglabljaš. In naposled predstavljaš si, da se je medtem res kaj zgodilo. Kaj že to pomeni, če ji boš odšel spet samo ti vse! Glej mene! Če bi mi kdor pripovedoval, da je Marta... V tem primeru bi pač odgovoril: ‚Nobene besede več o tem. Moja žena je; bila je vojna; bila je sama; zdaj je mir. Pričela bova znova.’”

„Toda jaz nisem takšen, kot si ti,” je menil Leymarie. „Če bi ob povratku zvedel, da se je primerila le najmanjša stvar...”

„No, kaj bi storil? Ali bi jo ubil? Saj nisi čisto ob pamet!”

„Ne, ničesar ne bi storil, niti ji ne bi ničesar očital. Zapustil bi jo in se

pod drugim imenom naselil v kakem drugem kraju. Pustil bi ji hišo in denar. Ničesar ne potrebujem. Imam svoj poklic in pričel bi čisto novo življenje. Morda je idiotsko, toda jaz sem pač takšen: ali vse ali nič...”

Lokomotiva je zapiskala, zavore so zaškrpale in vlak je zavozil na postajo. Oba moža sta umolknila.

*

Župan Chardeuila je bil obenem tudi vaški učitelj. Bil je mož na mestu, skrben in daljnoviden. Ko je nekega dopoldneva prejel iz ministrstva obvestilo o bližnjem povratku Renauda Leymarieja, ki naj bi se vrnil s transportom ujetnikov 20. avgusta, je sklenil, da bo o tem osebno obvestil njegovo ženo. Delala je na vrtu, ki je bil najlepši v vasi.

„Prav dobro vem, gospa Leymarie, da vas ni treba obzirno pripraviti na povratek vašega moža. Vendar sem menil, da bi mu vsekakor želeli pripraviti lep sprejem. Vem, da tudi vi

ne morete vsak dan dati kaj dobrega v lonec, toda ob taki priložnosti...”

„Prav imate, gospod župan. Zares bom pripravila Renaudu lep sprejem. Dvajsetega ste rekli? Ob kateri uri menite, da bo tu?”

„Ministrstvo mi sporoča, da bo vlak zapustil Pariz polnoči. Taki vlaki vozijo počasi. Na postaji Thiviers bo vaš mož istopil, kar pomeni, da ima do sem štiri kilometre hoje. Torej ga pred poldnem ne bo.”

„Prav gotovo mu bom pripravila izbrano kosilo, gospod župan... Verjetno boste razumeli, da vas tokrat ne bom povabila. Za vašo pozornost pa sem vam zelo hvaležna.”

„Vsi v Chardeuilu vas imajo radi, gospa Leymarie. Sicer niste iz našega kraja, toda mi smo vas posvojili.”

*

Dvajsetega avgusta zjutraj je Helena Leymarie vstala že ob šesti uri. Vso noč ni spala. Dan poprej je vso hišico temeljito očistila, položila pod in pobrisala ploščice v veži, na oknih pa namestila nove zavesne. Nato je odšla k frizerju, da ji je nakodral lase. Katero obleko naj si pripravi za ta veseli dan? Poskušala je belo modro svilen, toda opazila je, da je

FERNANDO SABINA

Obrok za televizor

— Ljubica moja, sem dejal, ko sem se zbudil — danes bo prišel inkasant po obrok za televizor. Sama veš, da nam je silvestrovanje izpuhtelo zadnjo paro. Ne bi se rad srečal s njim. Dajva, pritaživa se, ko da ni nikogar doma. Naveličal se bo in odšel.

Sklenila sva, da se med tem, „ko naju ne bo doma”, skopava. Slekli sem se, toda žena me je prehitela in se zaprla v kopalnico. No, med tem lahko skuham kavo, sem si dejal in odkrival skozi predsobo, da bi izpred vhodnih vrat vzel mleko. Bil sem nag. Kaj zato, saj bom samo stopil ven... Mlekar je steklenico postavil malo proč od vrat. Previdno sem se ozrl, če je kdo na slopnišču, toda groza... Prepil je med tem s freskom zaloputnil vrata, ki so bila znotraj zaprta s patentno ključavnico. Ves prestrašen sem zvonil. Zaman. Šum tuša je ponehal. Žena je mislila, da sem inkasant. Zvonil sem in tolkel po vratih, klical, nič. Bolj sem razsajal, bolj tiho je bilo v stanovanju... V pritličju sem slišal, kako se zapirajo vrata dvigala. To bo inkasant. Skočil sem in se skril za ograjo med nadstropjema. Ni bil inkasant, lift je zdrsil mimo mojega nadstropja. Spet sem bil pri vratih, klical, moldeoval, razbijal, zvonil...

Zdaj so se začeli koraki od zgoraj. Obupaval sem. Pritisnil sem na gumb dvigala in skočil v kabino. Zgornji sosedje so šli mimo. Kakšna sreča, da so se namenili peš v pritličje. V naslednjem trenutku je lift zdrsil navzdol. Nekdo ga je poklical. Pritisnil sem na gumb med nadstropji in ga zaustavil, potem pa vrnil v moje nadstropje. Zdaj sem pred vrati stanovanja vpil, rjul. Pozabil sem na vso previdnost. Nekje za mano so se odprla vrata. Med vrati je stala stara ženica iz sosednjega stanovanja.

— Dobro jutro, gospa!, sem dejal ves v zadregi. — Pomislite...

Starka je preplašena dvignila roke in začela vresčati:

— Sveti Jožef! Mlekar! Popolnoma nag!

Pobegnila je v stanovanje. Skozi odprta vrata sem slišal, kako vrti številčnico telefona:

— Policijal! Pred mojimi vrati stoji nag človek...

Zdaj so tudi drugi sosedje slišali hrušč in vik. Vsa vrata mojega nadstropja so se zapovrstjo odpirala — razen, seveda, vrat mojega stanovanja.

— Nek norec!

— Seksualni blaznež. Pomoči!

— Strahotal!

— Ne glej tja, zgini v stanovanje!, je spodil sosed svojo hčerkico od vrat.

Naposled je tudi moji ženi radovednost prepodila strah pred inkasantom. Odprla je vrata. Kot veter sem planil v stanovanje, se oblekel v pižamo. Bil sem ves iz sebe. Sosedje! Kaj bodo rekli! In tista babnica je morala poklicati policijo.

Pozvonilo je. Policija, kdo drugi? Ni mi bilo treba hliniti skesanca. Ves prepaden sem odprl vrata.

Med vrati je stal inkasant. Nudil mi je desnico v pozdrav, z levico pa mi je ponujal koledar firme, ki jo je zastopal:

— Srečno novo leto! Prišel sem, da me ne bi čakali. Danes ne bom pobiral obrokov. Pozabil sem blok s priznanicami. Saj veste, silvestrovali smo, — se je kdo ve zakaj v zadregi opravičeval in mi stresal roko.

Razdelili smo nagrade

Spet je čas, da pridemo z besedo na dan: da namreč povemo, kako je z nagradami, ki smo jih razpisali za obe križanki, objavljeni v zadnji številki za božične in noveletne praznike. Pri žrebanju smo upoštevali vse do 7. januarja poslane pravilne rešitve ter je izid naslednji:

● Nagrade za veliko križanko prejmejo:

**Marija Karničar, Obirska;
Kristi Schellander, Dijaški dom
SSD, Celovec;
Joza Rutter, Sveče;
Vika Logar, Kranj;
Janko Gröblacher, Škocijan.**

● Nagrade za malo križanko prejmejo:

**Mirko Male, Sele-Srednji Kot;
Andrej Mohar, Zgornja vesca;
Andi Millonig, Celovec.**

Vsak izžrebani dobi po eno lepo slovensko knjigo ter nagrajence prosimo, da svoje nagrade dvignejo v uredništvu našega lista; nagrajenci iz Kranja pa bomo nagrado poslali po pošti.

Po poslanih rešitvah sodeč tokrat križanki gotovo nista bili pretežki; ugotovili smo zelo malo napak, pač pa smo morali nekatere rešitve izločiti samo zaradi tega, ker so reševalci — očitno v naglici — pozabili vpisati

kakšno črko, tako da so posamezna polja ostala prazna. Toda red mora biti in zato smo pri žrebanju razumljivo upoštevali le take rešitve, ki so bile povsem pravilne. Torej ne bo odveč nasvet: tudi pri reševanju ugank je prenačelnost lahko huda stvar.

Zdaj pa še pravilna rešitev obeh križank, da boste lahko primerjali, če in kje ga je ta ali oni „polomil“.

Velika križanka

Vodoravno: 1. in 58. Lepo praznovanje bralcem Vestnika; 13. uta; 14. kis; 15. ena; 16. sel; 17. na; 19. stava; 22. ža; 23. Ink; 25. ata; 26. let; 28. kamera; 31. citre; 33. re; 34. ave; 35. kit; 36. oro; 38. Genova; 41. seljak; 43. ara; 44. kos; 46. Ria; 47. LZ; 48. orkan; 51. ml; 52. Eol; 54. psi; 55. pot; 57. Ra.

Navpično: 1. Lunik; 2. eta; 3. pa; 4. pk; 5. ris; 6. Asta; 7. Neva; 8. ona; 9. va; 10. NS; 11. jež; 12. elan; 18. one; 20. Ate; 21. zet; 23. imena; 24. krava; 26. liter; 27. Troja; 29. are; 30. Ava; 31. cis; 32. era; 37. okel; 38. galeb; 39. ORF; 40. rok; 42. lim; 44. Krim; 45. sape; 47a. zor; 48. osa; 49. nos; 51. mak; 53. la; 54. pc; 56. TT; 57. ri.

Mala križanka

Vodoravno: 2. ilo; 4. vid; 5. pokal; 7. prava; 9. Ero; 10. Eva; 12. mi; 13. laž; 15. et; 16. tenor; 18. rast; 20. grom.

Navpično: 1. Velikovčan; 2. Ivo; 3. oda; 5. pero; 6. lice; 7. pri; 8. ave; 9. emir; 11. atom; 13. leto; 14. žoga; 16. ts; 17. rr; 19. as; 21. os.

RADIO PROGRAM

1. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.15, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 6.00 Pozdrav — 6.40 Jutranja opažanja — 6.45 Vesele melodije — 7.10 Včeraj zvečer v svetu — 7.20 Jutranja telovadba — 8.45 Dobrodošli z novicami — 9.00 Za prijatelje glasbe — 10.05 Magazin ob desetih — 11.00 Roman v nadaljevu — 11.15 Opoldanski koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 Gospodarska poročila — 14.00 Slavni orkestri, slavni dirigenti — 15.00 Več uka, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 Večerni koncert — 18.55 Danes zvečer boste videli in slišali.

Nedelja, 12. 1.: 6.05 Vesele melodije — 8.05 Teden dni svetovnih dogodkov — 9.10 Satirična oddaja — 11.00 Koncert dunajskih filharmonikov — 11.35 Iz gledališča — 13.30 Stališče — 13.45 Operni koncert — 15.00 Ljubite klasiko — 16.30 Zene Evrope: Andaluzijske sanje — 17.05 Magazin znanosti — 18.00 Veselo petje, veselo igranje — 19.10 „Trojanci“, opera — 22.50 Moderna pesem — 23.10 Glasba z Dunaja.

Ponedeljek, 13. 1.: 6.05 Odkrito povedano — 6.08 Agrarna politika — 6.45 Vesele melodije — 9.00 Za ljubitelje stare glasbe — 13.45 Avstrijska pripovedka — 17.10 Mednarodna radijska univerza — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Nove visoke šole, toda kako — 20.00 Evropski koncert — 21.00 Glasbeni feljton — 21.30 Argumenti — 22.10 Znanje časa — 23.10 Sodobna glasba.

Torek, 14. 1.: 6.05 Preden odidete — 6.12 Vesele melodije — 17.10 Raziskovalci na obisku — 19.35 Pogled v umetnostne revije — 19.45 Pesmi in balade — 20.00 Spectrum Austriac — 21.00 Prizor — 21.30 Klavirsko delo Franza Schuberta — 23.20 Nova glasba.

Sreda, 15. 1.: 6.05 Odkrito povedano — 6.09 Vesele melodije — 13.45 Tuji pripovedniki — 17.10 Družina kot činitelj socializacije — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Življenje s knjigami — 20.00 „Elektra“, tragedija — 22.10 Kriminalna igra — 23.10 Sodobna glasba.

Četrtek, 16. 1.: 6.05 Preden odidete — 6.09 Oddaja delavske zbornice — 6.12 Vesele melodije — 13.45 O knjigi življenja — 17.30 Raziskovalno delo visokih šol — 19.35 Kulturno-politične perspektive — 19.45 Šanson — 20.00 Bodočnost od včeraj — 21.00 Sonatina — 21.15 V žarišču — 22.30 Kraljica instrumentov — 23.10 Avstrijska glasba dvajsetega stoletja.

Petek, 17. 1.: 6.09 Oddaja delavske zbornice — 6.13 Vesele melodije — 13.45 Vesele pripovedke — 17.10 Iz sveta pomembnih znanstvenikov — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Veliki nemški romani — 20.00 Portret — 21.15 Glasbene šarade — 22.10 Kriminalna igra — 23.10 Glasba z Dunaja.

REGIONALNI PROGRAM

Poročila: 5.00, 5.50, 6.30, 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 5.00 Pozdrav — 5.40 Jutranja opažanja — 5.45 Kmetijska oddaja — 6.05 Jutranja telovadba — 8.05 Zveneč jutranji pozdrav — 9.00 Šolska oddaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.05 Objave — 14.00 Za ženo — 14.15 Slovenska oddaja — 15.30 Otroška ura — 16.00 Koncert po željah — 18.15 Odmev časa — 18.45 Šport — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda.

Nedelja, 12. 1.: 6.10 Orglska glasba — 7.00 Vesela budnica — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Nedeljsko jutro brez skrbi — 9.55 Smučarske tekme v Wengenu — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 11.55 Smučarske tekme v Wengenu — 12.30 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.25 Glasbeni desert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Koncert po željah — 16.00 Otroška ura — 16.30 Dunajska glasba — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Zveneče malenkosti — 18.30 Koroški portret — 18.35 Pridite in zapojte — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni pregled — 20.10 Operetni koncert.

Ponedeljek, 13. 1.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Opere za mladino — 9.30 Vesele tudi pozimi — 10.15 Utrlaci novih poti v upodabljanju umetnosti — 11.00 Ljudska glasba iz Nižje Avstrijske — 13.05 Tedenski komentar — 13.45 Glasba po kosilu — 15.15 Koroški knjižni kotiček — 17.10 Mixed pickles z glasbo — 18.30 Prostor za življenje in odpuščanje — 20.10 Radijska igra — 21.30 Ljudska glasba sosedov.

Torek, 14. 1.: 5.05 Ljudska glasba — 8.15 Davčno pravo — 8.20 Prijubljene melodije — 9.30 Ljudske pesmi in plesi iz švabske — 10.05 Kaj lahko postanem — 10.35 Mali komadi velikih mojstrov — 11.00 Ljudska glasba — 13.45 Za mladino — 15.00 Komorna glasba — 15.45 Otroška telovadba — 18.00 Problemi koroških mest — 19.15 Slišiš pesmico — 20.10 Orkestralni koncert — 21.00 Robert Stolz dirigira.

Sreda, 15. 1.: 5.05 Pihalna godba — 8.15 Prijubljene melodije — 9.00 Pesnik in vojna — 9.30 Vesti iz umetnosti in znanosti — 11.00 Ljudska glasba — 12.55 Smučarske tekme — 15.00 Psihologija hrupa — 15.15 Koroški avtorji: Werner Kofler — 15.30 Ljudska glasba iz Koroške, Slovenije in Furlanije-Juljske krajine — 17.10 Za vojake — 18.00 Kulturna prizma — 19.15 Na obisku pri koroških pihalnih godbah — 20.10 Radijska igra — 21.00 Za prijatelja planin.

Četrtek, 16. 1.: 5.05 Začetek dneva s pihalno godbo — 8.15 Prijubljene melodije — 9.00 Avstrijske usode — 9.30 Ljubezen je sen — 10.05 Človek v okovih svojega značaja — 10.35 Pri fotografu — 10.45 Razvoj kla-

virske glasbe — 11.00 Mednarodne koračnice — 12.55 Smučarske tekme — 14.25 Smučarske tekme — 16.00 Ura pesmi — 16.30 Glasba zate — 17.10 V dunajski koncertni kavarni — 18.00 Gospodarski komentar — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Malo zunaj, malo notri — 21.00 Studiodokumenti.

Petek, 17. 1.: 5.05 Pihalna godba — 8.15 Prijubljene melodije — 9.00 Opereta in musical — 9.30 Evropska zborovska glasba — 10.15 Smo celo leto veseli? — 10.35 Zimski šport v Avstriji — 10.45 Analiza in izbira poklica — 11.00 Godci, zaigrajte — 13.45 Glasba po kosilu — 14.00 Koroška domovinska kronika — 15.00 Komorna glasba — 15.30 Glasba za mladino — 17.10 Konec tedna z glasbo — 18.00 Koroška avto- in motorrevija — 19.15 Paskočno zaigrano — 20.10 Koroško pesništvo — 21.00 Iz koroškega glasbenega življenja — 22.25 Pogled k sosedu.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 11. 1.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 14.00 Poje Akademski pevski zbor „Tone Tomšič“ iz Ljubljane.

Nedelja, 12. 1.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 13. 1.: 14.15 Informacije — Žena, družina, dom — 18.00 Za naše male poslušalce.

Torek, 14. 1.: 14.15 Informacije — Od tedna do tedna na Koroškem — Športni mozaik.

Sreda, 15. 1.: 14.15 Informacije — Za gospodarstvo — Iz ljudstva za ljudstvo.

Četrtek, 16. 1.: 15.00 Informacije — Slovenski pregovori, reki in prilike v novi obleki.

Petek, 17. 1.: 14.15 Informacije — Solistična ura — Kulturna panorama.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svetujemo vam — 6.00 Napotki za turiste — 6.50 Danes za vas — 7.00 Telesna vzgoja — 8.00 Pregled sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.00 Prireditve dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Komentarij — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19.15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni nokturno.

Sobota, 11. 1.: 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Kaj je novega v zimski prirodi — 9.25 Čez travnike zelene — 9.50 Naš avtopost — 12.10 Iz baleta „Zlata ribica“ — 12.40 Pesmi in plesi narodnih manjšin iz Vojvodine — 14.05 Glasbena pravljica — 14.25 V vedrem ritmu — 15.40 Naš podlistek — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Ženski in moški zbor iz Hrastnika — 18.50 S knjižnega trga — 19.15 Poje Breda Kodela — 20.00 Novi ansambli, nove melodije — 21.30 Iz fonoteke radia Koper — 22.15 Oddaja za naše izseljenice — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 12. 1.: 6.00 Dobro jutro — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.44 Skladbe za mladino — 9.05 Trbovlje vabi Gorenjsko — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.15 Vedri zvoki z velikimi orkestri — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Popoldne ob zabavnih glasbi — 14.30 Humoreska tedna — 14.45 Z novimi ansambli narodno zabavne glasbe — 15.05 Nedeljsko športno popoldne — 17.05 V svetu opernih melodij — 17.30 Radijska igra — 18.30 Glasba Friedricha Händla — 20.00 Zabavno-glasbena oddaja — 22.15 Serenadni večer — 23.15 Zaplesimo z velikimi orkestri.

Ponedeljek, 13. 1.: 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Cicibanov svet — 9.30 Paleta zvokov — 12.10 Z našimi pevci-solisti — 12.40 Koncert pihalnih orkestrrov — 14.05 Lepe melodije — 14.35 Voščila — 15.40 Koncert zbora „Branko Cvetkovič“ iz Beograda — 17.05 Iz opere „Mefistofeles“ — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 Poje Metka Štok — 20.00 Skupni program jugoslovanskega RTV — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Lahko noč s pevci zabavne glasbe.

Torek, 14. 1.: 8.08 Operna matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Morda vam bo všeč — 12.10 Poje baritonist Robert Weede — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.05 Glasbeno udejstvovanje mladih — 14.25 Popoldanski koncert lahke glasbe — 15.45 Jezikovni pogovori — 17.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 18.15 V terek nasvidenje — 18.45 Svet tehnike: Kdaj bo človek stopil na Luno — 19.15 Poje Elda Viler — 20.00 „Most“, radijska igra — 20.50 Mali ansambli zabavne glasbe — 21.15 Deset melodij, deset pevcev — 22.15 Jugoslovanska glasba — 23.15 Plesni orkestri in ansambli RTV Ljubljana, Beograd in Zagreb.

Sreda, 15. 1.: 8.08 Glasbena matineja z Brahmsom — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Iz glasbenih šol — 9.45 Poje koroški mešani zbor z Gur — 12.10 Med sultani — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Koncert za oddih — 14.35 Voščila — 15.40 Naš podlistek — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Odskočna deska — 18.40 Naš razgovor — 20.00 Ti in opera —

TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1. PROGRAM

Nedelja, 12. 1.: 9.55 Smučarske tekme — 15.40 Koncert dunajskih filharmonikov — 16.30 Za otroke — 16.40 Za mladino — 17.05 Film zate — 17.35 Kontakt — 17.55 Za družino — 18.00 Iz moje knjižnice — 19.00 „Obisk“ — 19.00 Čas v sliki — 19.30 Šport — 20.15 Lepa noč — 21.05 Maksimalijan I. — 22.05 Vročice — 22.20 Čas v sliki.

Ponedeljek, 13. 1.: 18.00 Zeleni svet — 18.25 Po ba Avstrije — 18.50 Družina Feuerstein — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Slep par proti sleparju — 21.05 Poštni predal 7000 — 21.15 Šport — 22.15 Čas v sliki — 22.25 Krok in lisica.

Torek, 14. 1.: 18.00 Angleščina — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Neurje nad Maršellom — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Kaj sem — 21.00 Gledališki diskusija — 22.40 Čas v sliki.

Sreda, 15. 1.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Ti in bena druga — 12.55 Smučarske tekme — 16.30 Za otroke — 17.05 Lassie — 17.30 Kaj lahko postanem — 18.50 Francoščina — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Ljubljanski Bill — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Obzorja — 21.00 Kriminalni film — 22.55 Čas v sliki — 23.05 Smučarske tekme.

Četrtek, 16. 1.: 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Več zlatih in draguljev — 11.00 Avstralija — 11.30 Umetni donavske šole — 12.00 Lepota športnih gibov — 12.30 Smučarske tekme — 18.00 Italijanshina — 18.25 Šport — 18.50 Policijsko poročilo — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Komedija — 21.40 Čas v sliki — 21.50 Literarni slovar.

Petek, 17. 1.: 10.00 Zgodbe živih bitij — 10.30 Regionalni kalendar — 11.00 Kriminalni film — 18.00 Znanstveni aktualno — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Jez — 19.00 Čas v sliki — 20.15 Sophia-Loren-Show — 21.05 Čas v sliki — 22.05 Čas v sliki.

TV LJUBLJANA

Sobota, 11. 1.: 12.55 Smučarske tekme v Wengenu — 17.45 Po domače — 18.15 Mladinska igra — 19.15 Šport — 20.00 Dnevnik — 20.35 Zabavna sodobna oddaja — 21.35 Filmske burleske — 22.00 Sherlock Holmes — 22.55 Kažipot — 23.15 Poročila — 23.30 Smučarski teki v Bohinju.

Nedelja, 12. 1.: 9.00 Oddaja za madžarsko manjšino — 9.25 Poročila — 9.30 Po domače z ansamblom Breda Kodela — 9.55 Smučarske tekme v Wengenu — 10.30 Kmetijska oddaja — 11.55 Smučarske tekme v Wengenu — 13.00 Doktor — 13.50 Kažipot — 16.15 Sloga — 17.05 Novi ansambli, nove melodije — 18.00 Celovečerni film — 20.00 Dnevnik — 20.35 Humoriistična oddaja — 21.35 Malo za šolo, malo za res — 22.00 Športni pregled — 22.25 Dnevnik.

Ponedeljek, 13. 1.: 17.45 Pravljica — 18.00 Po Sloveniji — 18.25 Ekonomika in samoupravljanje — 18.50 Zabavna glasba — 19.20 Kulturna reportaža — 20.00 Dnevnik — 20.35 Drama.

Torek, 14. 1.: 17.45 Risanka — 18.00 Lutkovna oddaja — 18.20 Oddaja za italijansko manjšino — 18.50 Torkov večer z ljudskimi godci — 19.05 Poljudno stveni film — 19.35 Velike znamenitosti male domovine — 20.00 Dnevnik — 20.35 Celovečerni film.

Sreda, 15. 1.: 17.00 Ringaraja — 17.45 Pisani troki — 18.00 Sodobna prehrana — 18.30 Hokej na ledu — 19.00 Dnevnik — 20.35 Gledališki prenos.

Četrtek, 16. 1.: 17.45 Tiktak — 18.00 Zapojte z nami — 18.15 Po Sloveniji — 18.45 Zabavna glasba — 20.00 Dnevnik — 20.35 Saga o Forsythu — 21.25 Kulturne oddaje — 22.10 Poročila.

Petek, 17. 1.: 17.45 Mladinski film — 18.15 Glasbena oddaja — 19.00 Svet na zaslonu — 19.30 Naš globus — 20.00 Dnevnik — 20.35 Celovečerni film.

22.15 S festivalov jazz — 23.15 Lahko noč z jugoslovanskimi pevci zabavne glasbe.

Četrtek, 16. 1.: 8.08 Operna matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Iz orkestralne in operne glasbe — 12.10 Iz opere „Nikola Šubić Zrinski“ — 12.40 Pihalni orkestri na koncertnem odru — 14.05 Mladina poje — 14.25 Operetne melodije — 14.45 Mehurčki — 15.40 Koncert Miha Gunze — 17.05 Simfonični koncert — 18.15 Iz naših studiov — 18.45 Kulturni globus — 19.15 Poje Berta Ambrož — 20.00 Četrtek večer doma — 21.00 Pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 22.00 Komorno-glasbeni večer pri Primožu Ramovšu — 23.05 Pesniki Slovanščine obale — 23.15 Nočni vrtiljak — 23.30 Bavnihi zvoki.

Petek, 17. 1.: 8.08 Skladbe Pavla Merkuja — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Morda vam bo všeč — 10.15 Igrajo naši pihalci — 12.40 Čez polja in potoke — 14.05 Lahka glasba — 14.35 Voščila — 15.20 Napotki turist — 15.45 Turistična oddaja — 17.05 Človek zdrave — 17.15 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Zvočni razgledi po zabavnih glasbi — 18.45 Na narodnih križpotjih — 19.15 Poje Marjana Deržaj — 20.00 Naši zbori tekmujejo — 20.30 Dobimo se ob uri — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.00 Med novjšimi opusi slovenske glasbene lirike — 23.15 Lahko noč s prijubljenimi pevci zabavne glasbe.

ZAHVALA

Ob bridki izgubi naše ljubljene mame, stare mame, sestre, tašče in svakinje

Ane Einspieler

Črnljeve mame v Zgornji venci

se iskreno zahvalujemo vsem, ki so z nami sočustvovali, ustno ali pisмено izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter blago pokojnico v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti. Posebno se zahvalujemo dr. Pavlu Zablatniku za opravilo pogrebnih svečanosti ter za iskrene besede, s katerimi je orisal lik pokojne; predsedniku Zveze slovenskih organizacij dr. Franciju Zwitteru in zastopniku Kmetijske zbornice za tople poslovilne besede ter pevcem za žalostinke.

Zalujoč i: sinovi Mihi, Hanzi, Franci in Joži;
hčerke Lizi, Nani in Lonki;
vnuki in vnukinje ter ostali sorodniki.

ZAHVALA

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so mojega moža, našega draga očeta

Franca Nachbarja

p. d. Jopa v Čirkovčah

po tragični nesreči obiskovali in mu v tako velikem številu izkazali zadnjo čast, iskreno toplo zahvalo. Posebna zahvala velja g. kanoniku Alešu Zechnerju za tolažilne besede ter pliberškemu župniku g. Kulmežu in ostali duhovščini. Prisrčna hvala tudi zboru pliberškega Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ in zborovodji Foltiju Hartmannu ter zastopniku občine in SPD „Edinost“ v Pliberku podžupanu Mirku Kumru, prav tako pa tudi vsem darovalcem vencev in cvetja.

Čirkovče, v januarju 1969.

Žena Jerica Nachbar
v imenu otrok in vseh sorodnikov